

УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЯКОСТІ ОСВІТИ
В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ЗВІТ
за результатами першого циклу
моніторингу щодо готовності забезпечення реалізації
старшої профільної школи в територіальних громадах
Одеської області

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МОНІТОРИНГ	3
2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ.....	5
3. СТАН СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	12
4. СТАН ГОТОВНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	23
5. ОСНОВНІ МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИБІР ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ	32
6. ВПЛИВ СЕРЕДОВИЩА НА ВИБІР ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ	35
7. ВІДПОВІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕНИХ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ ПРОФІЛІВ НАВЧАННЯ ПОТРЕБАМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	37
8. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ	43
9. РЕКОМЕНДАЦІЇ	47

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МОНІТОРИНГ

Моніторинг щодо готовності забезпечення реалізації старшої профільної школи в територіальних громадах Одеської області (далі – регіональний моніторинг) проводиться управлінням Державної служби якості освіти в Одеській області відповідно до Програми моніторингу щодо готовності забезпечення реалізації старшої профільної школи в територіальних громадах Одеської області, затвердженої наказом управління Державної служби якості освіти в Одеській області від 15 вересня 2023 року № 01-09/46 (у редакції наказу управління Державної служби якості освіти в Одеській області від 28 червня 2024 року № 01-09/61), з метою виявлення стану готовності всіх причетних секторальних та міжсекторальних структур до забезпечення реалізації старшої профільної школи для сталого розвитку регіону.

Науково-методологічний супровід регіонального моніторингу здійснюється Комунальним закладом вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

Завдання регіонального моніторингу:

- з'ясувати стан спроможності територіальних громад щодо забезпечення реалізації старшої профільної школи;
- вивчити готовність закладів освіти до впровадження профільного навчання (кадровий потенціал, матеріально-технічна та навчально-методична забезпеченість, сприятливість освітнього середовища тощо);
- визначити основні мотиваційні чинники вибору профілю навчання закладами освіти, здобувачами освіти та їхніми батьками;
- виявити, наскільки зовнішнє середовище впливає на вибір профілю навчання здобувачами освіти;
- з'ясувати відповідність наявних профілів навчання в старшій школі потребам ринку праці громади, регіону;
- розробити рекомендації щодо забезпечення умов для функціонування та розвитку старшої профільної школи в громадах області.

У 2023/2024 навчальному році проведено I цикл регіонального моніторингу (далі – дослідження).

Дослідження проводилось у формах опосередкованого одержання інформації від учасників дослідження методом онлайн-анкетування та одержання інформації без залучення учасників дослідження шляхом аналізу звітності з питань освіти (форми 76-РВК, 83-РВК, ЗНЗ-1) та оперативної інформації, наданої керівниками органів управління освітою (далі – ОУО) всіх територіальних громад Одеської області (91), Одеською обласною державною (військовою) адміністрацією, Одеським обласним центром зайнятості.

До участі в онлайн-анкетуванні були залучені керівники, педагогічні працівники, учні / учениці 10-11-х класів закладів загальної середньої освіти комунальної власності територіальних громад Одеської області та їхні батьки. Вибірка респондентів з числа педагогічних працівників, учнів / учениць та їхніх

батьків формувалась імовірнісним методом з урахуванням місця провадження освітньої діяльності закладом освіти (місто, село).

Загалом в онлайн-анкетуванні взяли участь 11180 респондентів з усіх територіальних громад Одеської області: 381 керівник, 2780 педагогічних працівників, 4185 учнів / учениць та 3834 батьків учнів / учениць закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності (рис. 1).

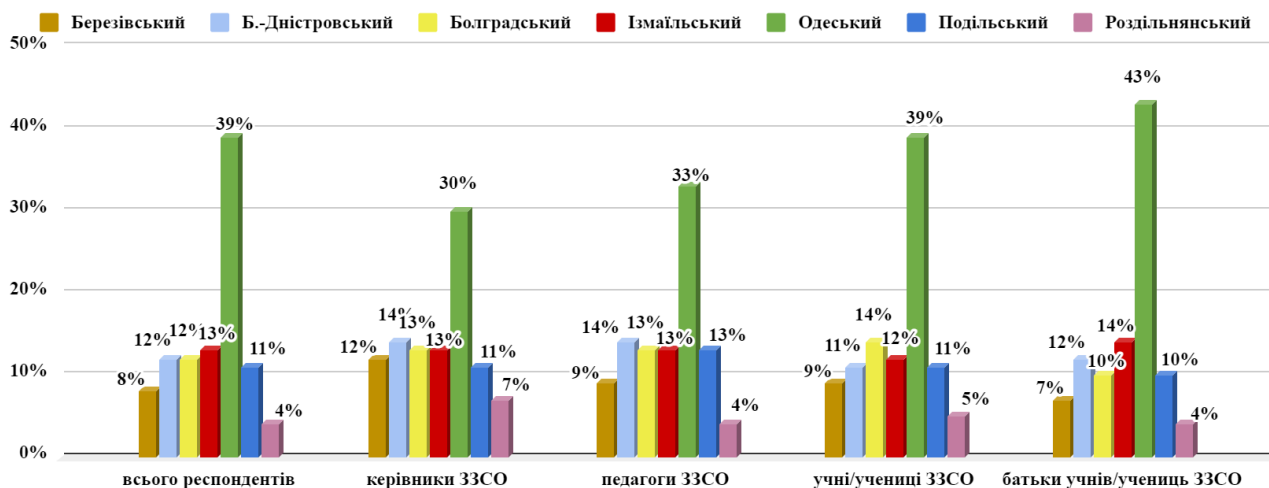

Рис. 1. Розподіл респондентів за районами Одеської області (%)

Джерело: результати анкетування

Обробка та узагальнення результатів дослідження здійснювалися на основі даних статистично-математичної обробки результатів анкетування та аналізу інформації.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ

За результатами аналізу звітності з питань освіти (форми 76-РВК, 83-РВК, ЗНЗ-1), поданої закладами освіти та ОУО у 2023/2024 навчальному році, можна сформуванати загальну характеристику функціонуючої в 2023/2024 навчальному році мережі закладів загальної середньої освіти комунальної власності територіальних громад Одеської області (далі – ЗЗСО).

Мережа ЗЗСО у 2023/2024 навчальному році складалася з 631 ЗЗСО, більшість з яких (71 %) забезпечували здобуття профільної середньої освіти¹ (організовували освітній процес в 10-11-х класах): від 64 % ЗЗСО в Одеському районі до 81 % ЗЗСО у Болградському районі (рис. 2).

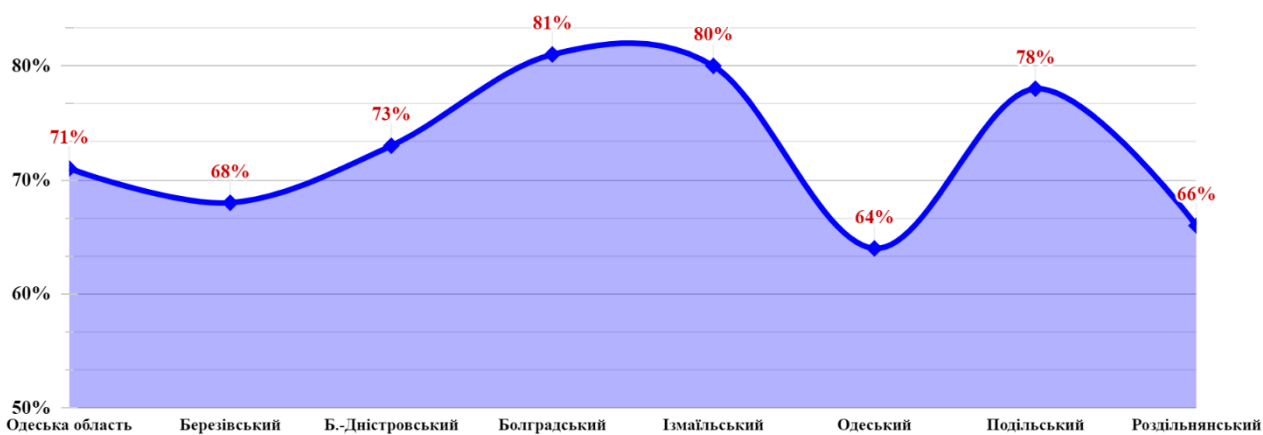

Рис. 2. Відсоток ЗЗСО районів області, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти, від загальної кількості ЗЗСО в районі

Джерело: звітність з питань освіти

Слід зазначити, що із загальної кількості ЗЗСО, які у 2023/2024 навчальному році забезпечували здобуття профільної середньої освіти (організовували освітній процес в 10-11-х класах), лише 1 ЗЗСО (0,2 %) (Одеської міської територіальної громади Одеського району) забезпечував здобуття повної загальної середньої освіти виключно на третьому рівні (профільної середньої освіти), ще 12 ЗЗСО (3 %) (9 ЗЗСО Одеської та 1 ЗЗСО Чорноморської міських територіальних громад Одеського району, ще по 1 ЗЗСО Ізмаїльської міської територіальної громади Ізмаїльського району та Маразліївської сільської територіальної громади Білгород-Дністровського району) – на другому та третьому рівнях (базової та профільної середньої освіти), решта 434 ЗЗСО (97 %) – на всіх трьох рівнях (початкової, базової та профільної середньої освіти).

У майже третині територіальних громад (далі – ТГ) області (31 %) всі ЗЗСО забезпечували здобуття профільної середньої освіти (організовували

¹ Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392, з 1 вересня 2018 року навчання в старшій школі ЗЗСО є профільним.

освітній процес в 10-11-х класах), в половині з цих ТГ мережа ЗЗСО складалася з 1-3 ЗЗСО, в решті – з 4-12 ЗЗСО.

Слід зазначити, що за даними з інформаційних довідок про розрахунок обсягів освітньої субвенції для бюджетів територіальних громад на 2023 рік, розташованих на сайті Міністерства освіти і науки України (далі – МОН), щільність учнів / учениць ЗЗСО (їхня кількість на 1 км²) в Одеській області становить 16,7. Водночас значення цього показника коливається в районах області від 2,3 (у Березівському районі) до 63,6 (в Одеському районі) (рис. 3).

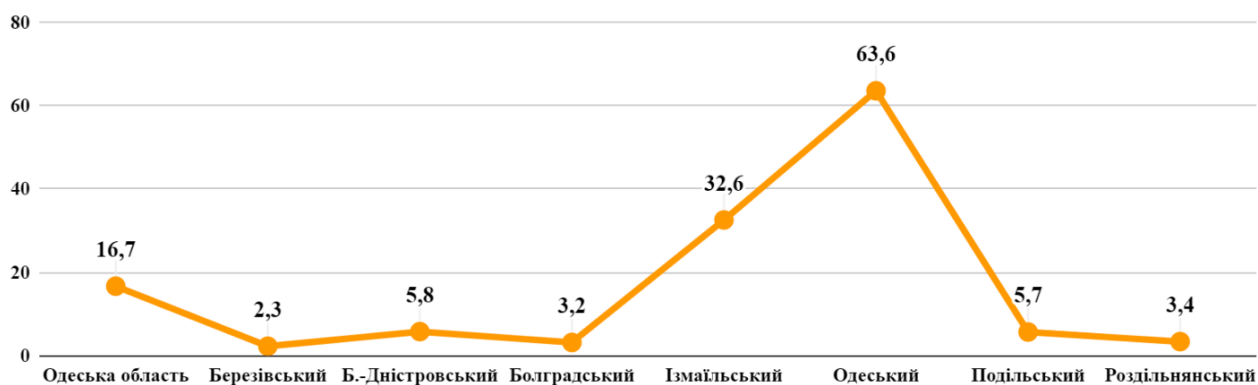

Рис. 3. Щільність учнів / учениць в районах Одеської області (кількість учнів / учениць на 1 км²)
Джерело: сайт МОН

У більшості ТГ області (64 %) щільність учнів / учениць не перевищує 5 (рис. 4). Найвище значення цей показник має в Одеській (658,4), Чорноморській (347,9), Ізмаїльській (174,8), Теплодарській (89), Подільській (40,9) міських, Фонтанській сільській (43,5) та Авангардівській селищній (40,9) ТГ; найнижче – в Чогодарівській (1), Новокальчевській (0,9) та Лиманській (0,8) сільських ТГ.

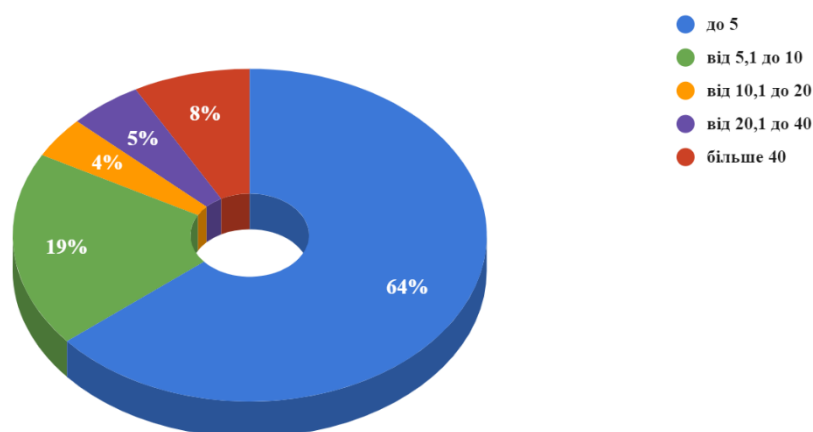

Рис. 4. Розподіл ТГ Одеської області за щільністю учнів / учениць ЗЗСО (% ТГ)
Джерело: сайт МОН

Зокрема, щільністю учнів / учениць обумовлена кількість ЗЗСО в мережах ТГ області. Найчисленнішою за кількістю закладів освіти є мережа ЗЗСО Одеської міської ТГ (121 ЗЗСО), мережі 16 % ТГ налічують 10-17 ЗЗСО, мережі

більшості ТГ (58 %) складаються з 4-9 ЗЗСО, а до мереж чверті ТГ (25 %) входять 1-3 ЗЗСО (рис. 5).

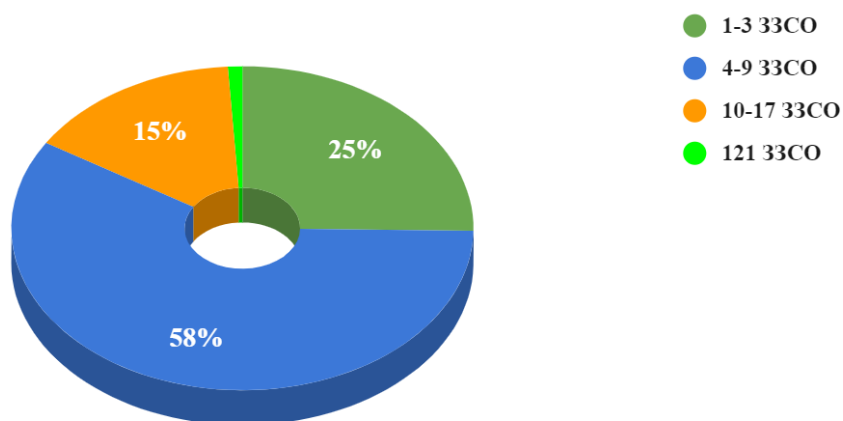

Рис. 5. Розподіл ТГ області за кількістю ЗЗСО в їхніх мережах (% ТГ)
Джерело: звітність з питань освіти

У ЗЗСО комунальної власності ТГ області у 2023/2024 навчальному році здобували освіту 240703 учня / учениці, більшість із них здобували освіту в ЗЗСО Одеського району (60 %), решта розподілилися між ЗЗСО інших 6 районів області (від 5 % до 9 %).

Така ж тенденція простежується у розподілі учнів / учениць, які у 2023/2024 навчальному році здобували профільну середню освіту (навчалися в 10-11-х класах) в ЗЗСО ТГ районів: більшість з них навчалися в ЗЗСО Одеського району (57 %), решта розподілилися між ЗЗСО інших 6 районів області (від 4% до 10 %) (рис. 6).

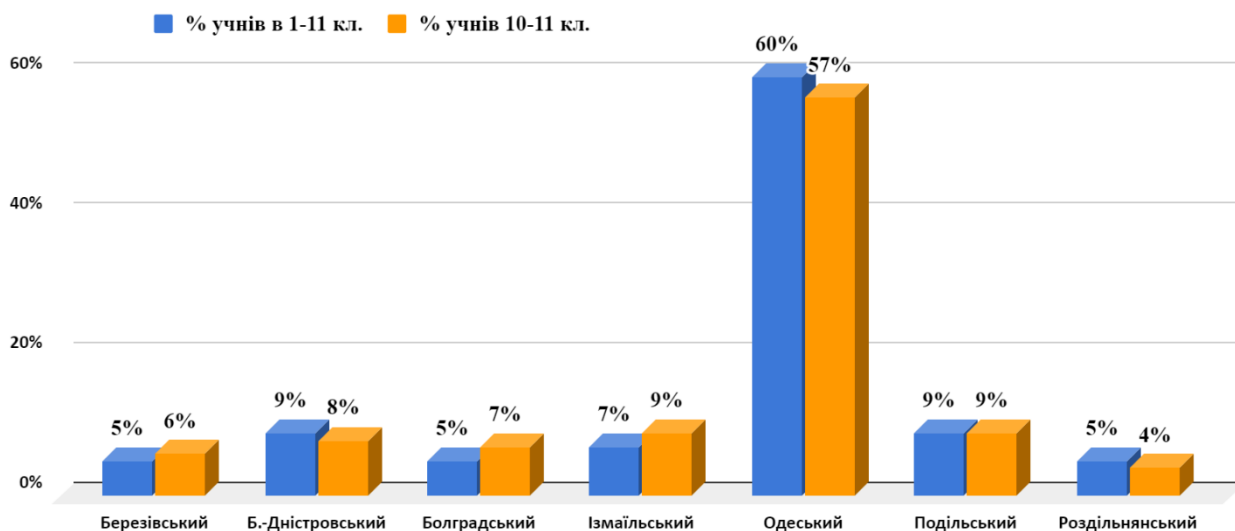

Рис. 6. Розподіл учнів / учениць ЗЗСО комунальної власності ТГ за районами області (%)
Джерело: звітність з питань освіти

Слід зазначити, що у 2023/2024 навчальному році в ЗЗСО комунальної власності ТГ області здобували профільну середню освіту (навчалися в 10-11-х класах) 29252 учні / учениці, що складає 12 % від їх загальної кількості: цей відсоток незначно коливається в районах області від 11 % до 16 % (рис. 7).

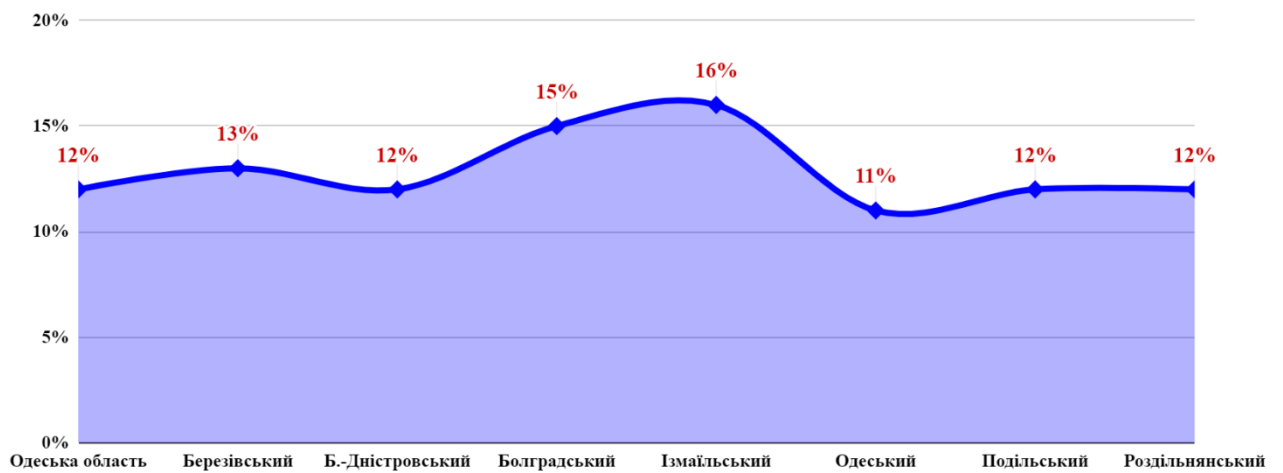

Рис. 7. Відсоток учнів / учениць 10-11-х класів від загальної кількості здобувачів освіти в ЗЗО комунальної власності ТГ районів області
Джерело: звітність з питань освіти

Середня наповнюваність 10-11-х класів ЗЗО комунальної власності ТГ у 2023/2024 навчальному році в цілому по області складає 19,9. Водночас у 6 з 7 районів області цей показник менший від середнього по області: від 14,7 у Роздільнянському районі до 19,3 в Ізмаїльському районі; і лише в Одеському районі – більший (23,2) (рис. 8).

Рис. 8. Середня наповнюваність 10-11-х класів ЗЗО комунальної власності ТГ
Джерело: звітність з питань освіти

У менше третини ТГ області (30 %) середня наповнюваність 10-11-х класів складає 20 і більше учнів: в ТГ 5 з 7 районів області (17 ТГ Одеського району (77 % від загальної кількості ТГ в районі), 6 ТГ Білгород-Дністровського району (38 %), 2 ТГ Роздільнянського району (22 %), по 1 ТГ Ізмаїльського (17 %) та Подільського (8 %) районів). У жодній ТГ Березівського та Болградського районів цей показник не досягає середнього по області. Натомість у третині ТГ області (32 %) середня наповнюваність 10-11 класів не перевищує 15 учнів: у 9 ТГ Березівського району (56 % від загальної кількості ТГ у районі), 6 ТГ Білгород-Дністровського району (38 %), 5 ТГ Подільського району (42 %), по 4 ТГ Роздільнянського (44 %) та Болградського (40 %) районів, 1 ТГ Ізмаїльського району (17 %) (рис. 9).

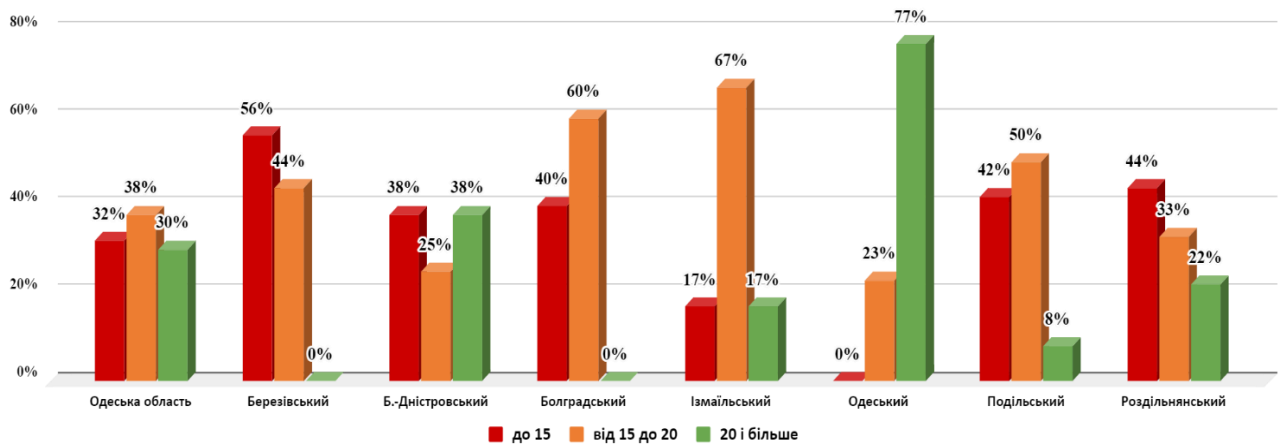

Рис. 9. Розподіл ТГ районів області за середньою наповнюваністю 10-11-х класів ЗЗСО (% ТГ)
Джерело: звітність з питань освіти

У 2023/2024 навчальному році спостерігається незначне перевищення контингенту десятикласників / десятикласниць над контингентом одинадцятикласників / одинадцятикласниць: загалом по області та 5 районах – 52 % проти 48 % відповідно; у Білгород-Дністровському районі це перевищення менше (51 % проти 49 %), у Роздільнянському районі – більше (54 % проти 46 %) (рис. 10).

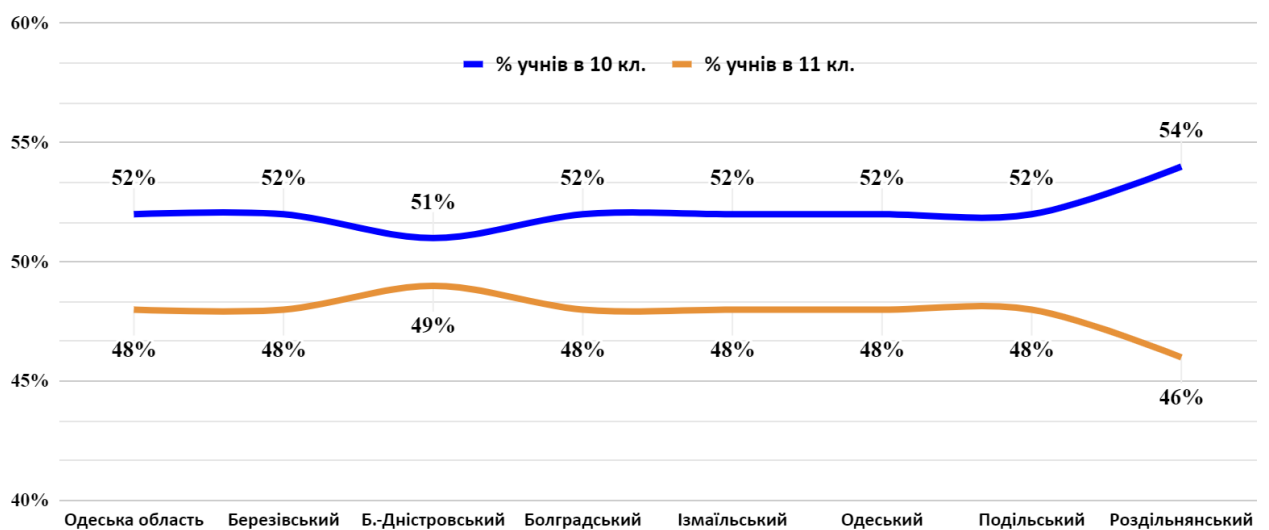

Рис. 10. Співвідношення кількості учнів / учениць 10-х та 11-х класів ЗЗСО ТГ районів області (%) Джерело: звітність з питань освіти

У 2023 році здобули базову середню освіту в ЗЗСО ТГ області 25027 учнів / учениць, більшість з них (61 %) у 2023/2024 навчальному році продовжили здобуття повної загальної середньої освіти в ЗЗСО ТГ області: в районах цей відсоток коливається від 51 % (Подільський район) до 71 % (Болградський район) (рис. 11).

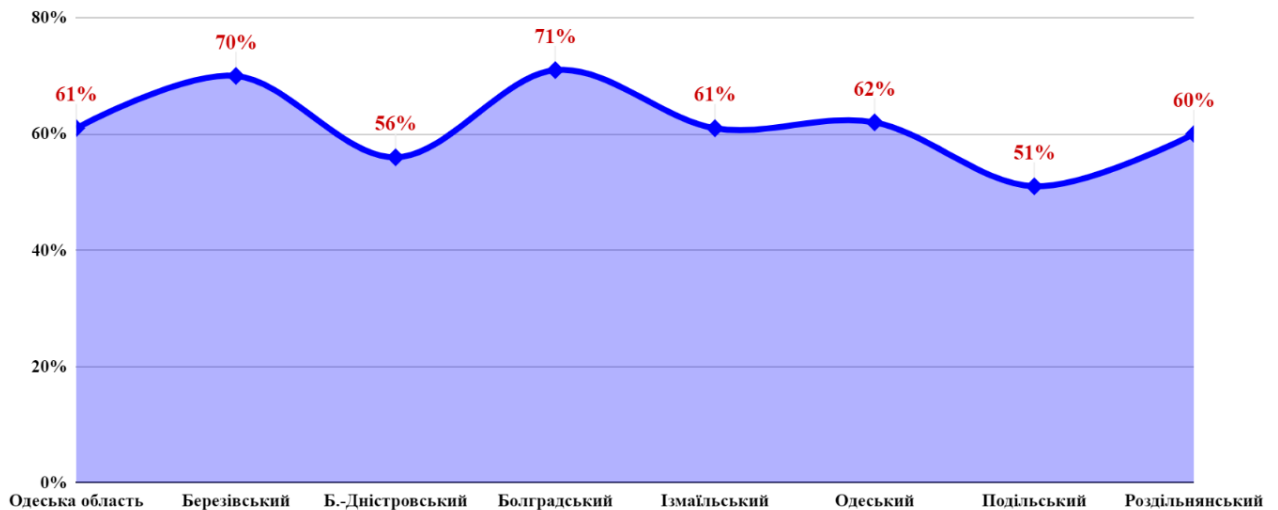

Рис. 11. Відсоток випускників 9-х класів ЗЗСО 2023 року, які продовжили здобувати освіту в 10-х класах ЗЗСО ТГ районів області
Джерело: звітність з питань освіти

Кількість учнів / учениць 9-х класів ЗЗСО у 2023/2024 навчальному році загалом по області незначно менша проти кількості випускників / випускниць 9-х класів ЗЗСО минулого навчального року (на 2 %). Водночас в районах ця динаміка різна: позитивна динаміка в Одеському (+7 %) та Березівському (+4 %) районах, в решті районів ця динаміка негативна (від 10 % в Білгород-Дністровському районі до 26 % в Ізмаїльському районі) (рис. 12).

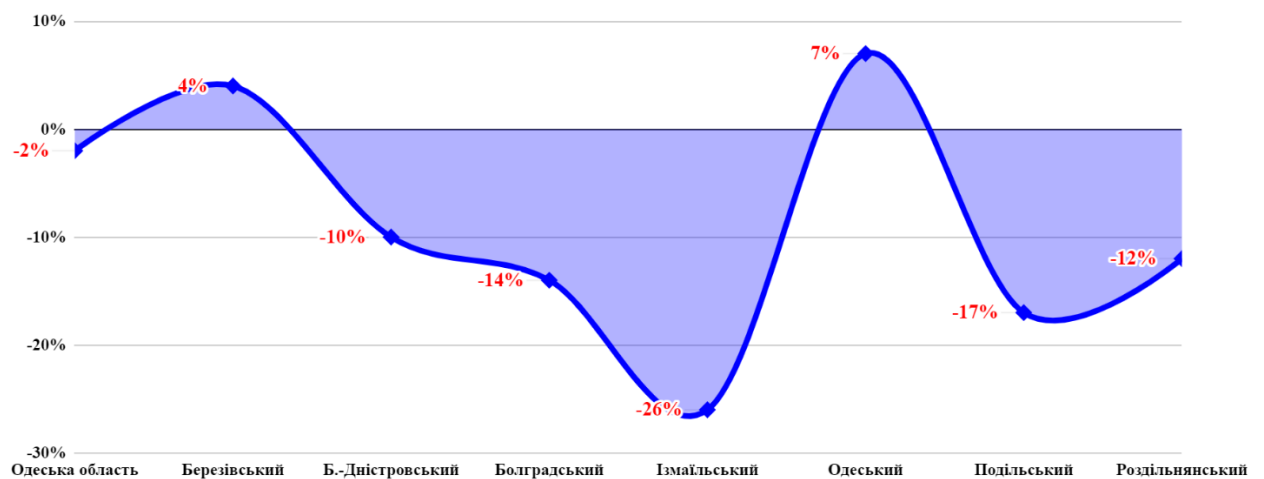

Рис. 12. Динаміка контингенту учнів / учениць 9-х класів ЗЗСО ТГ районів області, 2022/2023-2023/2024 навчальні роки
Джерело: звітність з питань освіти

Можлива позитивна динаміка очікуваного контингенту учнів / учениць 10-х класів ЗЗСО в 33 ТГ 6 районів (крім Ізмаїльського) області (36 %): у 14 ТГ Одеського району (64 % від загальної кількості ТГ в районі), 9 ТГ Березівського району (56 %), 3 ТГ Білгород-Дністровського району (31 %), по 2 ТГ

Болградського (20 %) та Подільського (17 %) районів, 1 ТГ Роздільнянського району (11 %) (рис. 13).

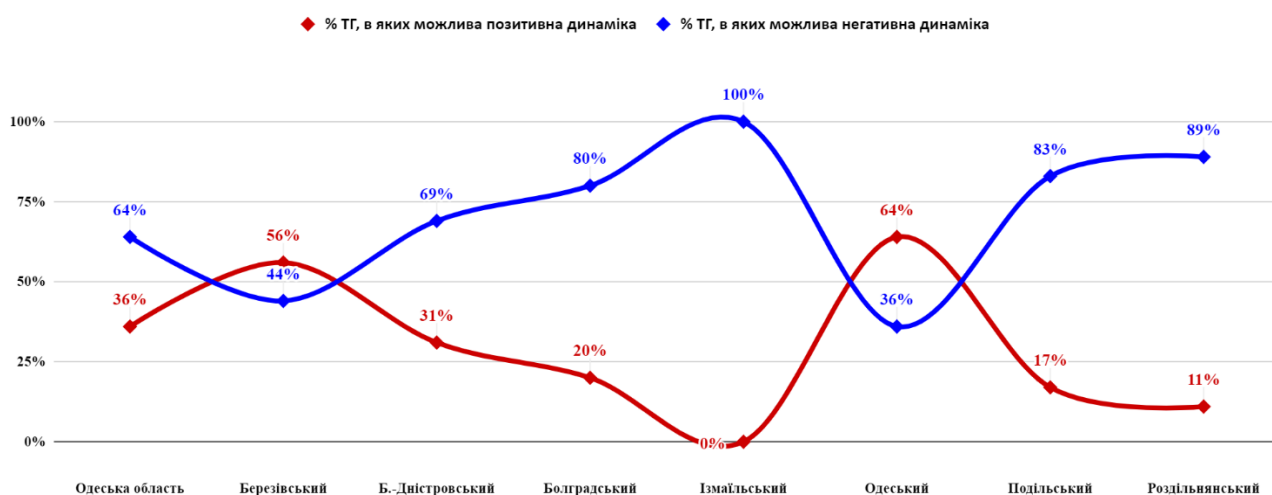

Рис. 13. Розподіл ТГ районів області за динамікою очікуваного контингенту учнів / учениць 10-х класів ЗЗСО у 2024/2025 навчальному році (% ТГ)
Джерело: звітність з питань освіти

3. СТАН СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

За результатами аналізу інформації, наданої керівниками ОУО всіх 91 ТГ Одеської області, з'ясовано, що в ТГ області вживаються заходи щодо планування розвитку профільного навчання в ЗЗСО.

Станом на листопад 2023 року в половині ТГ області (50 %) були розроблені та затверджені відповідні Стратегії розвитку ТГ, ще в 36 % ТГ області розробка таких документів тривала (рис. 14).

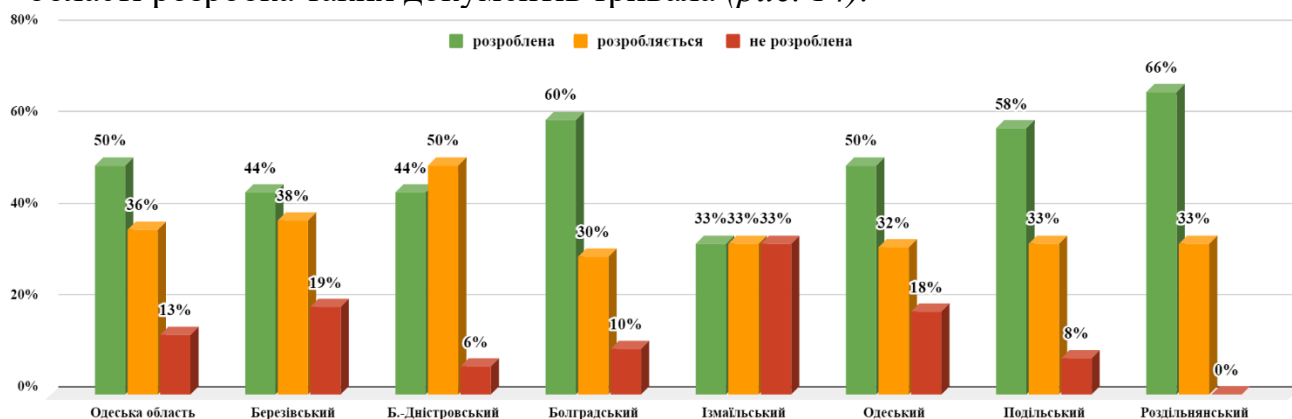

Рис. 14. Наявність Стратегій розвитку ТГ області станом на листопад 2023 року (% ТГ)
Джерело: інформація керівників ОУО

Водночас є певні проблеми в ТГ з інформуванням громадськості про реалізацію / розробку документів стратегічного планування розвитку. Аналіз результатів анкетування засвідчив, що майже в усіх ТГ області є респонденти, поінформовані про наявність/відсутність в ТГ, де вони проживають, відповідної Стратегії розвитку. Однак половина опитаних учнів / учениць (50 %), батьків (52 %), значна частина опитаних педагогів (27 %) та навіть керівників ЗЗСО (15 %) не володіють інформацією про наявність / відсутність в ТГ такого документу (рис. 15).

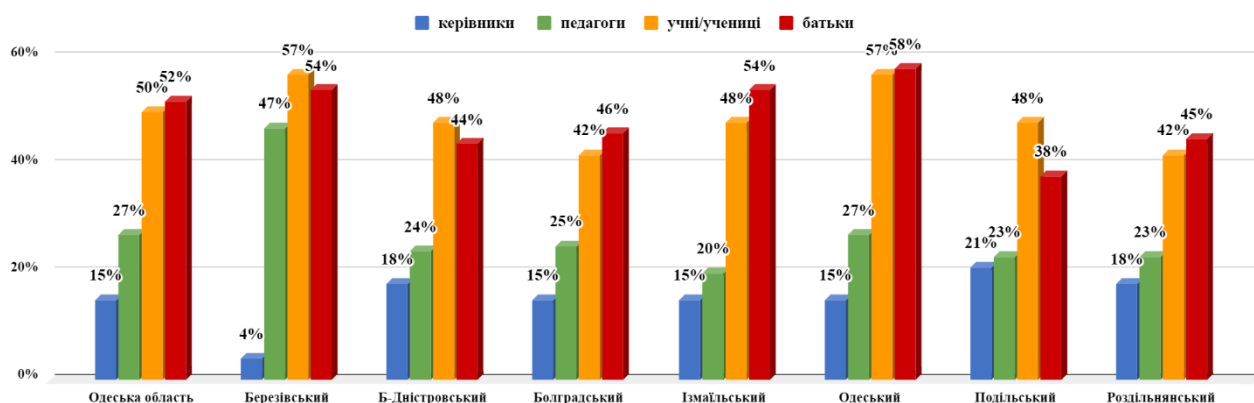

Рис. 15. Відсоток непоінформованих респондентів про наявність / відсутність Стратегій розвитку ТГ районів області
Джерело: результати анкетування

Стратегії розвитку та їх проекти більшості з 80 ТГ області, де такі

документи були наявні (60 %), містять бачення розвитку мережі ЗЗСО для забезпечення здобуття профільної середньої освіти, водночас лише в менше половини з них (49 %) наявний аналіз ринку праці або потреб громади/регіону у певних фахівцях, ще в меншій кількості – наявні перспективи взаємодії з центрами зайнятості населення, роботодавцями з питань працевлаштування випускників ЗЗСО (38 %), із закладами вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О відповідно) з питань подальшого навчання випускників ЗЗСО (18 %).

Майже в усіх ТГ області (87 з 91 (96 %) для забезпечення розвитку освіти реалізуються відповідні стратегії (19 ТГ (21 %)), програми (56 ТГ (62 %)) та плани заходів (39 ТГ (43 %)) (рис. 16).

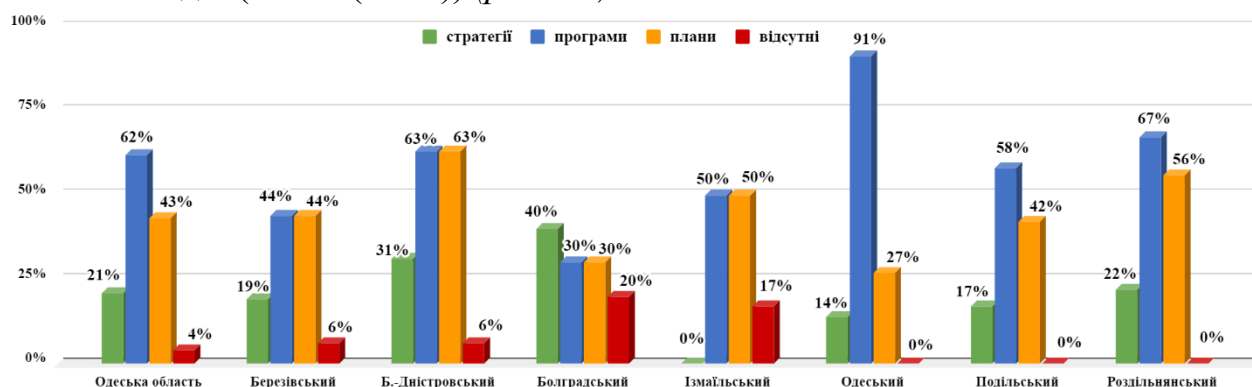

Рис. 16. Наявність документів з розвитку освіти в ТГ районів області (% ТГ)
Джерело: інформація керівників ОУО

Оптимізація мережі ЗЗСО для забезпечення якості освіти, зокрема профільної середньої, на відповідній території – одне з пріоритетних питань діяльності органів місцевого самоврядування ТГ в сучасних умовах.

За інформацією керівників ОУО області з'ясовано, що роботу з оптимізації мережі ЗЗСО завершено в 19 ТГ області (21 %), ще в 32 ТГ (35 %) розроблені відповідні плани такої оптимізації до 1 вересня 2027 року. Водночас у решті громад зазначене питання лише на стадії обговорення (30 ТГ (33 %)) або відкладене до наступного навчального року (10 ТГ (11 %)) (рис. 17).

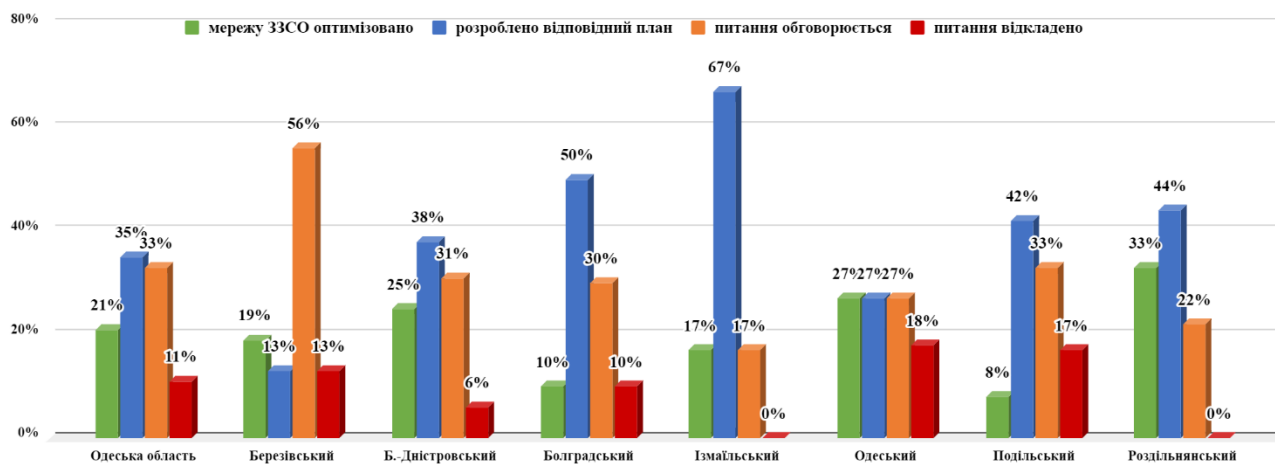

Рис. 17. Стан реалізації заходів з оптимізації мережі ЗЗСО в ТГ районів області (% ТГ)
Джерело: інформація керівників ОУО

Важливою умовою реалізації стратегічних планів щодо розвитку освіти, зокрема профільної середньої, в ТГ є їхня кореляція із стратегіями розвитку відповідних ЗЗСО.

Повноваження щодо затвердження стратегій розвитку ЗЗСО в 37 ТГ (41 %) має відповідна рада, в 27 ТГ (30 %) – делеговані ОУО, водночас в решті ТГ (27 ТГ (30 %)) ці повноваження виконуються ОУО, хоча відповідні ради їм їх не делегували.

Водночас в окремих ТГ області є певні проблеми з виконанням цих повноважень. Зокрема, за інформацією керівників ОУО лише в 33 ТГ області (36 %) всі ЗЗСО, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти, мають затверджені стратегії розвитку: від 31 % ТГ Білгород-Дністровського району до 44 % ТГ Березівського району. Натомість в 32 ТГ (35 %) жоден із таких ЗЗСО не має затвердженої стратегії розвитку: від 19 % ТГ в Білгород-Дністровському районі до 56 % ТГ в Роздільнянському районі (рис. 18).

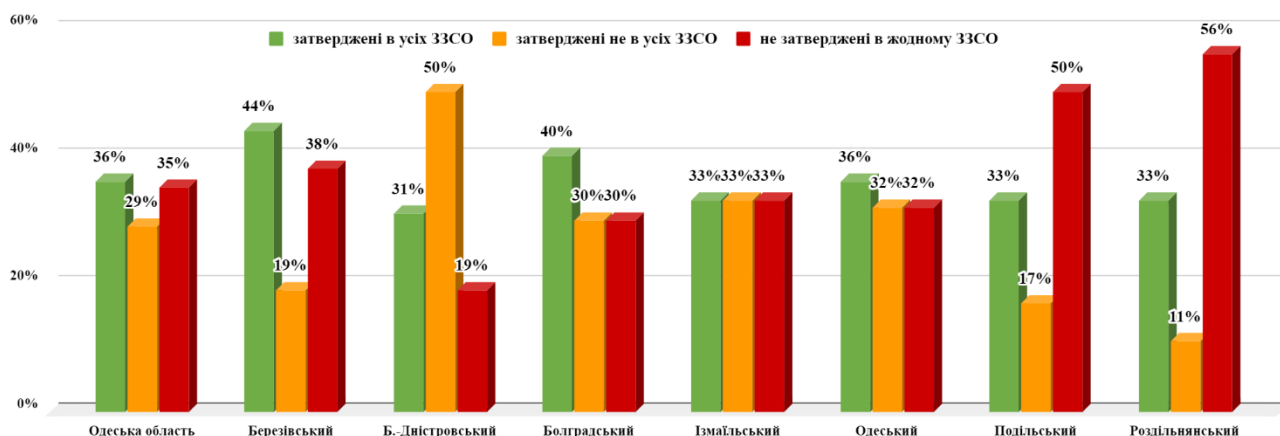

Рис. 18. Наявність в ТГ районів області затверджених стратегій розвитку ЗЗСО, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти (% ТГ)

Джерело: інформація керівників ОУО

Ця інформація підтверджується й результатами анкетування керівників ЗЗСО: 34 % опитаних повідомили про наявність затверджених засновником (20 %) або ОУО (14 %) стратегій розвитку ЗЗСО, решта зазначили про стадії розробки (20 %) та схвалення стратегій педагогічними радами (44 %). Майже всі опитані керівники ЗЗСО в анкетах вказали, що залучали до розробки стратегій розвитку ЗЗСО педагогів (96 %), більшість – учнівство (71 %) та батьків (69 %), лише окремі – представників бізнесу (роботодавців) (4 %). Про свою залученість до процесу розробки та обговорення стратегій розвитку ЗЗСО в анкетах зазначили більшість опитаних педагогів (72 %), однак менша частина опитаних учнів / учениць (39 %) та ще менше їхніх батьків (36 %).

Слід зазначити, що не в усіх затверджених стратегіях розвитку ЗЗСО, що забезпечували здобуття профільної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році, наявне бачення статусу цих ЗЗСО на 1 вересня 2027 року². Зокрема, за

² З 1 вересня 2027 року набирають чинності абзаци шостий і восьмий частини першої статті 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо кількості класів / профілів на рівні профільної середньої освіти та можливості обрання учнями навчальних предметів (інтегрованих курсів, інших освітніх компонентів). Наразі триває стадія підготовки проекту Державного стандарту профільної середньої освіти.

інформацією керівників ОУО таке бачення є в усіх затверджених стратегіях розвитку ЗЗСО лише половини з 59 ТГ, де наявні такі стратегії розвитку (51 %), натомість в кожній п'ятій з таких ТГ (19 %) у затверджених стратегіях жодного із ЗЗСО цього бачення немає.

Водночас майже всі опитані керівники ЗЗСО (94 %) в анкетах зазначили про наявність такого бачення в стратегіях розвитку ЗЗСО чи їх проєктах, зокрема про збереження статусу ліцею повідомили більшість із них (67 %). Однак про наявність бачення розвитку певних профілів навчання зазначили лише половина з них (52 %) і лише третина опитаних (33 %) пов'язують розвиток цих профілів з потребами громади у фахівцях.

За інформацією керівників ОУО ТГ більшість із функціонуючих у 2023/2024 навчальному році ЗЗСО, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти, станом на 1 вересня 2027 року функціонуватимуть у статусі ліцеїв з гімназією та початковою школою. Ця інформація підтверджується й результатами анкетування керівників та педагогів ЗЗСО.

Однією з умов реалізації старшої профільної школи в ЗЗСО є можливість ТГ забезпечити належну матеріальну базу відповідно до обраних ЗЗСО профілів навчання.

Серед чинників, які найбільше вплинули на вибір профілів навчання у ЗЗСО, матеріально-технічну базу обрали більшість опитаних керівників ЗЗСО області (58 %): від 51 % у Білгород-Дністровському та Одеському районах до 75 % у Роздільнянському районі (рис. 19).

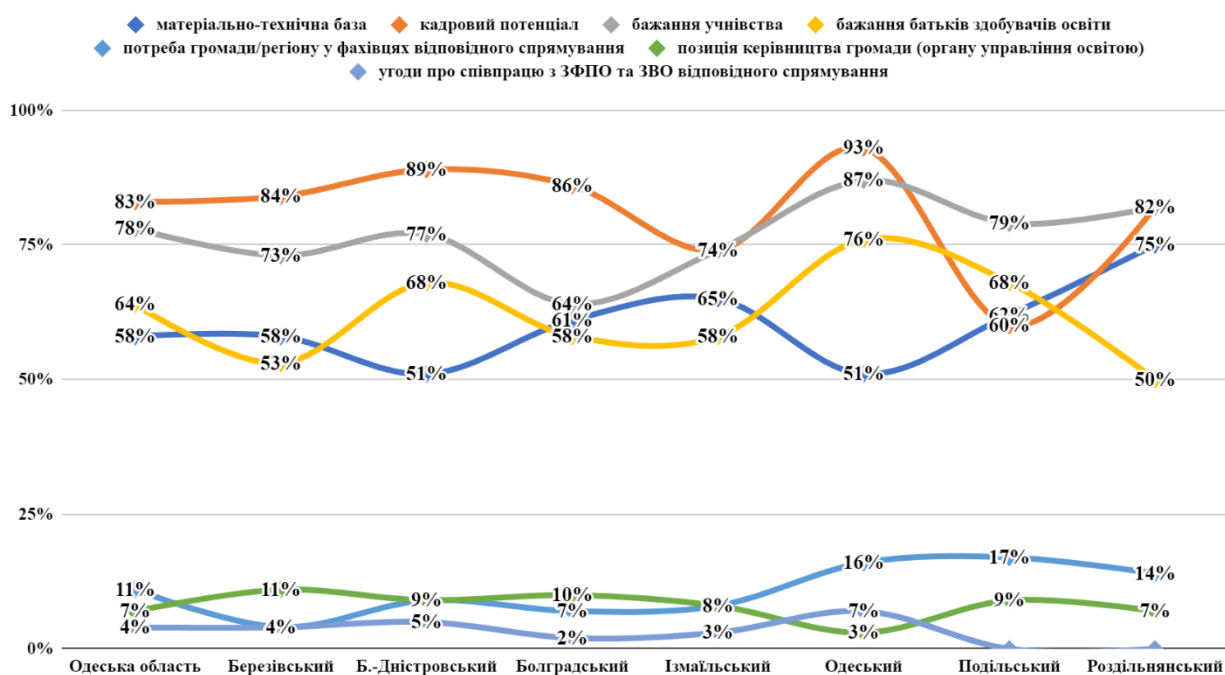

Рис. 19. Чинники, які, на думку керівників ЗЗСО, найбільше вплинули на вибір профілів навчання в ТГ районів області (% респондентів)

Джерело: результати анкетування

За інформацією керівників ОУО планування необхідного фінансування розвитку матеріально-технічної бази для впровадження профільного навчання

в ЗЗСО здійснюється в переважній більшості ТГ області (89 %), однак меншою мірою має стратегічний характер (передбачене стратегіями розвитку ТГ (15 % ТГ), стратегіями розвитку освіти в ТГ (7 % ТГ) та відповідними цільовими програмами (36 % ТГ)), більшою мірою – поточний (передбачене бюджетами ТГ на поточний рік (23 % ТГ), виділяється за клопотаннями ЗЗСО (67 % ТГ)).

Слід зазначити, що фінансування на вищевказані цілі не передбачене у жодний спосіб у 10 ТГ області (11 %): 4 ТГ Березівського району (25 %), 2 ТГ Білгород-Дністровського району (13 %), 1 ТГ Болградського району (10 %), 3 ТГ Подільського району (25 %).

Про наявність аналізу матеріально-технічної бази в стратегіях розвитку очолюваних ЗЗСО вказали в анкетах більшість керівників ЗЗСО (66 %), однак лише незначна кількість з них зазначила про передбачення в цих стратегіях коштів на розвиток матеріально-технічної бази старшої профільної школи (14 %).

Більшість опитаних керівників ЗЗСО ТГ області (63 %) зазначили в анкетах про подання засновнику клопотань щодо виділення фінансування на поліпшення матеріально-технічної бази ЗЗСО: від 54 % в Болградському та Подільському районах до 79 % в Роздільнянському районі. Однак лише незначна частина з них (7 % від загальної кількості опитаних в області) повідомила про задоволення таких клопотань у повному обсязі: по 11 % опитаних у Білгород-Дністровському, Ізмаїльському, Роздільнянському районах і жодного – у Березівському районі. Крім того, певна кількість таких клопотань зовсім не задовольняється засновниками, про що зазначили ще 10 % опитаних керівників ЗЗСО ТГ області: від 4 % у Подільському районі до 18 % у Березівському та Роздільнянському районах (рис. 20).

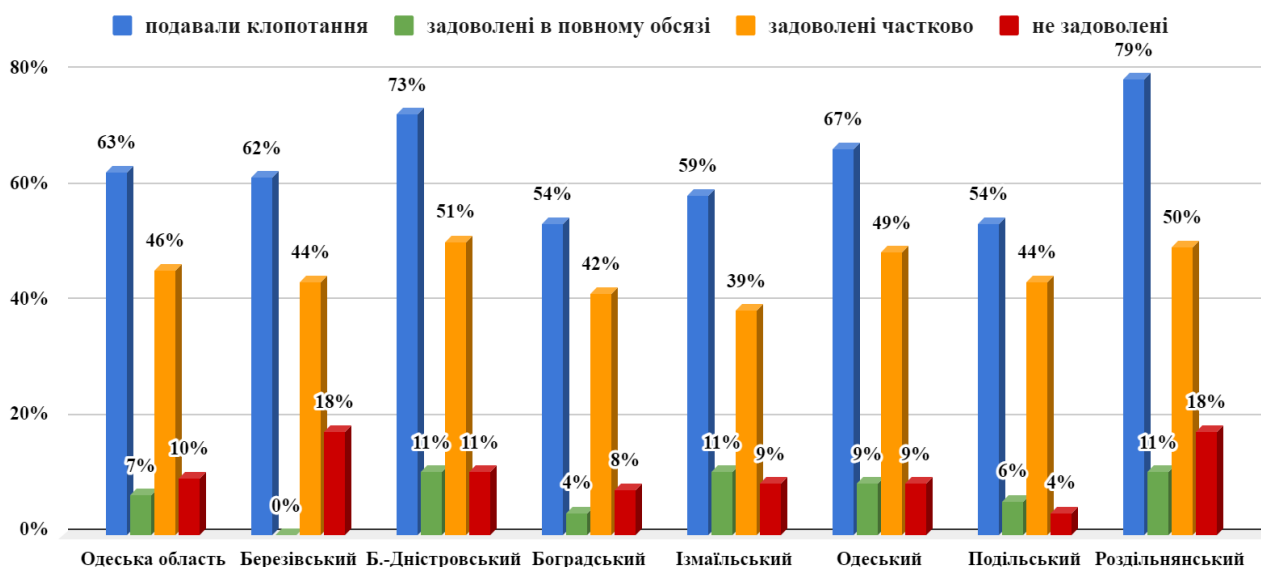

Рис. 20. Стан задоволення засновниками клопотань керівників ЗЗСО щодо поліпшення матеріально-технічної бази (% респондентів)
Джерело: результати анкетування

Важливою умовою реалізації старшої профільної школи в ЗЗСО є можливість ТГ забезпечити професійний розвиток педагогічних працівників,

які працюватимуть у профільній старшій школі, та їхнє матеріальне заохочення.

Серед чинників, які найбільше вплинули на вибір профілів навчання у ЗЗСО (рис. 19), кадровий потенціал обрала найбільша кількість опитаних керівників ЗЗСО області (83 %): від 60 % у Подільському районі до 93 % у Одеському районі.

Аналіз інформації керівників ОУО та опитування керівників і педагогів ЗЗСО ТГ області показав, що в окремих ТГ області існують проблеми із забезпеченням професійного розвитку та матеріальної підтримки педагогів.

За інформацією керівників ОУО не в усіх ТГ області (лише в 83 % з них) передбачено необхідне фінансування підвищення кваліфікації педагогів, зокрема й тих, які впроваджують (впроваджуватимуть) профільне навчання: меншою мірою – документами стратегічного планування (стратегіями розвитку ТГ (7 % ТГ), стратегіями розвитку освіти в ТГ (3 % ТГ), відповідними цільовими програмами (26 % ТГ)), більшою мірою – має поточний характер (передбачено бюджетами ТГ на поточний рік (27 % ТГ), виділяється за клопотаннями керівників ЗЗСО (48 % ТГ)). У 16 ТГ області таке фінансування не передбачене зовсім: 4 ТГ Березівського району (25 %), 3 ТГ Білгород-Дністровського району (19 %), 2 ТГ Болградського району (20 %), 1 ТГ Ізмаїльського району (17 %), 1 ТГ Одеського району (5 %), 4 ТГ Подільського району (33 %), 1 ТГ Роздільнянського району (11 %). Здійснюється фінансування підвищення кваліфікації педагогів в менше половини ТГ області (45 %): від 19 % ТГ у Білгород-Дністровському районі до 59 % ТГ в Одеському районі.

Ця інформація в цілому підтверджується результатами анкетування керівників та педагогів ЗЗСО ТГ області. Про наявність аналізу кадрового складу в стратегіях розвитку очолюваних ЗЗСО вказали в анкетах більшість керівників ЗЗСО (62 %), однак лише незначна кількість з них зазначили про передбачення в цих стратегіях коштів на підвищення кваліфікації педагогів старшої профільної школи (16 %). Більшість з опитаних в області керівників ЗЗСО (65 %: від 46 % у Болградському районі до 85 % в Одеському районі) та менше половини педагогів ЗЗСО (48 %: від 34 % в Ізмаїльському районі до 67 % у Роздільнянському районі) повідомили про фінансування засновником обраних педагогами курсів підвищення кваліфікації (рис. 21).

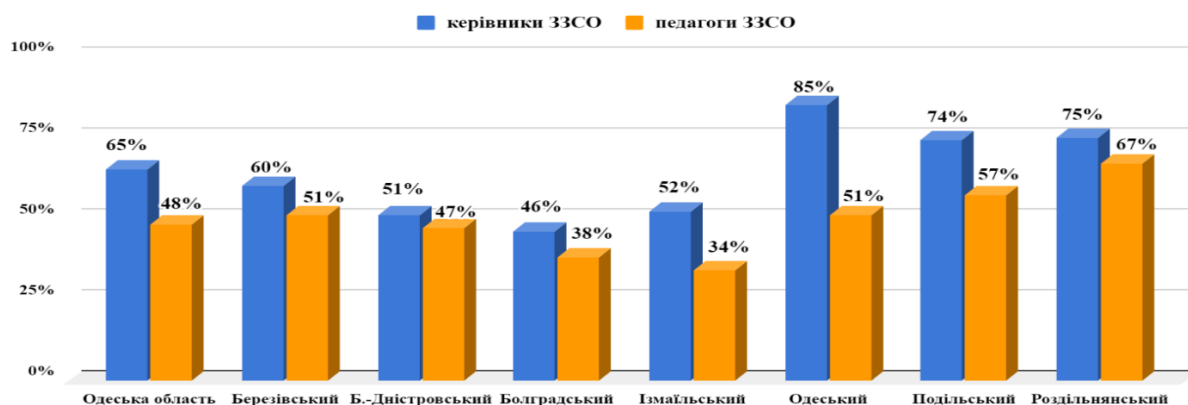

Рис. 21. Фінансування в ТГ районів області обраних педагогами ЗЗСО курсів підвищення кваліфікації (% респондентів)

Джерело: результати анкетування

За інформацією керівників ОУО у 84 з 91 ТГ області (93 %) реалізуються заходи з підтримки та матеріального заохочення педагогічних працівників, зокрема тих, хто працює (працюватиме) у профільній школі: більш поширеними з них є підвезення до місця роботи й у зворотному напрямку (реалізується в 69 % ТГ) та забезпечення гаджетами для роботи вдома (ноутбуки, планшети тощо) (у 42 % ТГ); рідше фінансуються освітянські заходи (конференції, форуми, семінари тощо) в громаді (у 35 % ТГ) та оплачуються видатки на участь в таких заходах педагогів (у 34 % ТГ); надбавки з бюджету громади та надання житла (допомога для його придбання) надаються лише в окремих ТГ (в 13 % та 7 % ТГ відповідно).

Підтверджується ця інформація й результатами анкетування керівників та педагогів ЗЗСО ТГ області: більшість з опитаних зазначили про забезпечення педагогів гаджетами для роботи вдома (ноутбуки, планшети тощо) (73 % та 71 % відповідно), менше половини – про надання разових премій (доплат) педагогам з місцевого бюджету (44 % та 42 % відповідно), незначна кількість – про впроваджену в ТГ систему гнучкого матеріального заохочення педагогів (23 % та 13 % відповідно) та про оплату видатків на участь педагогів в освітянських заходах (16 % та 11 % відповідно) (рис. 22).

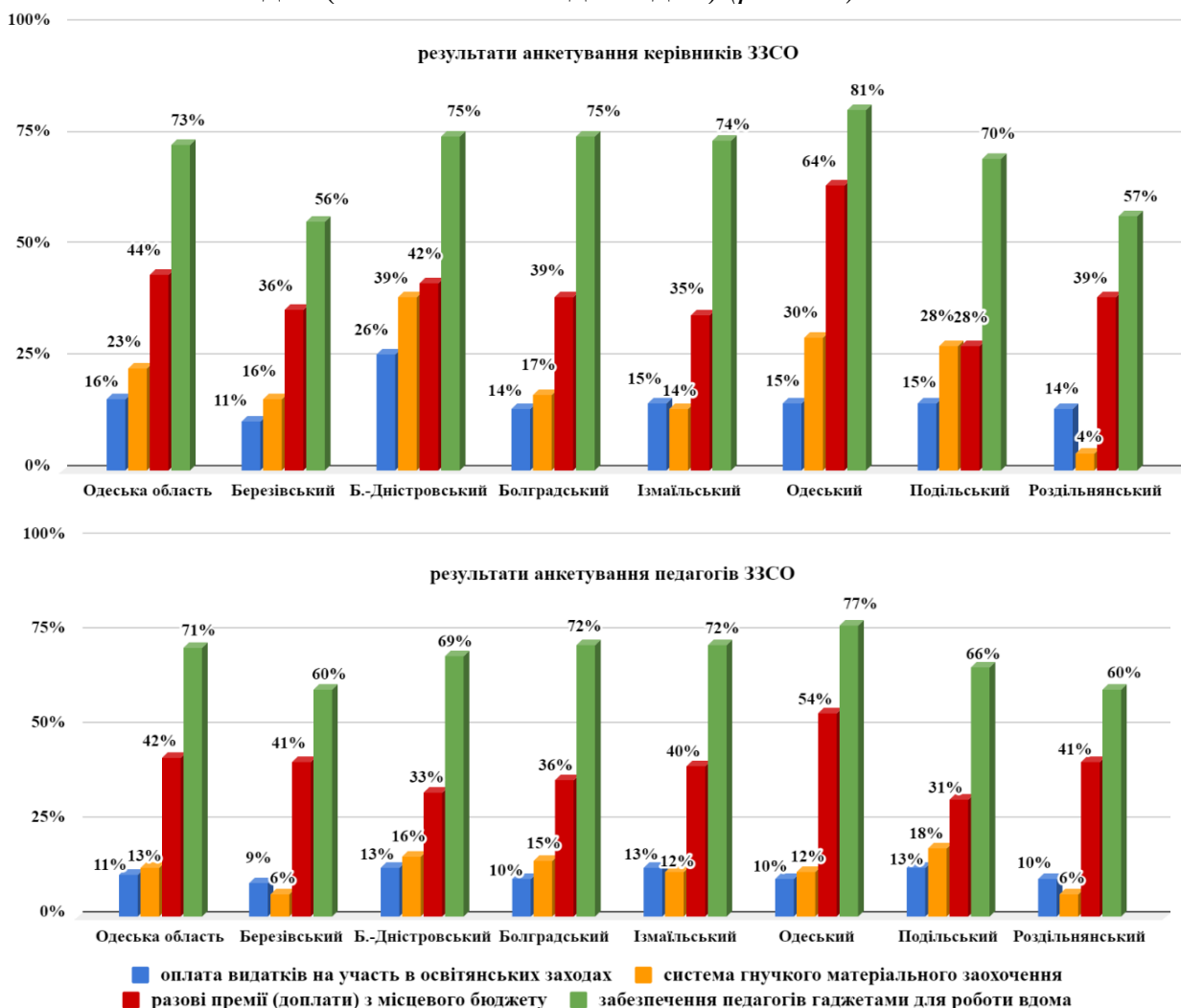

Рис. 22. Заходи з підтримки педагогів ЗЗСО в ТГ районів області (% респондентів)
Джерело: результати анкетування

Не менш важливою умовою реалізації старшої профільної школи в ЗЗСО є можливість ТГ забезпечити матеріальну підтримку здобувачів освіти, зокрема тих, які обиратимуть профіль відповідно до потреб ринку праці громади чи досягли особливих результатів у навчанні та реалізації власних обдарувань.

За інформацією керівників ОУО така підтримка надається здобувачам освіти в майже в усіх ТГ області (99 %). Серед заходів такої підтримки в більшості ТГ реалізуються: підвезення до місця навчання і в зворотному напрямку (у 91 % ТГ), оплата видатків на участь в олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо (у 60 % ТГ), премії, подарунки, тощо (у 60 %), водночас стипендії для тих учнів/учениць, які обрали профіль відповідно до потреб громади, започатковані лише в 11 ТГ області (12 %). Крім того, слід зазначити, що в 17 ТГ області (19 %) така підтримка обмежується лише підвезення до місця навчання і в зворотному напрямку: в 8 ТГ Подільського району (67 %), 4 ТГ Одеського району (18 %), 2 ТГ Ізмаїльського району (33 %), по 1 ТГ Роздільнянського (11 %), Болградського (10 %) та Березівського (6 %) районів.

Інформацію про реалізацію заходів з підтримки учнів / учениць ЗЗСО в ТГ області підтвердили більшість опитаних керівників ЗЗСО (78 %: від 62 % в Ізмаїльському районі до 93 % в Березівському районі). Однак з ними погодилися лише 46 % опитаних учнів / учениць та лише 40 % опитаних батьків учнів/учениць (більшість в Березівському, Подільському та Роздільнянському районах, близько половини в Білгород-Дністровському та Болградському районах, близько третини в Одеському та менше третини в Ізмаїльському районах) (рис. 23).

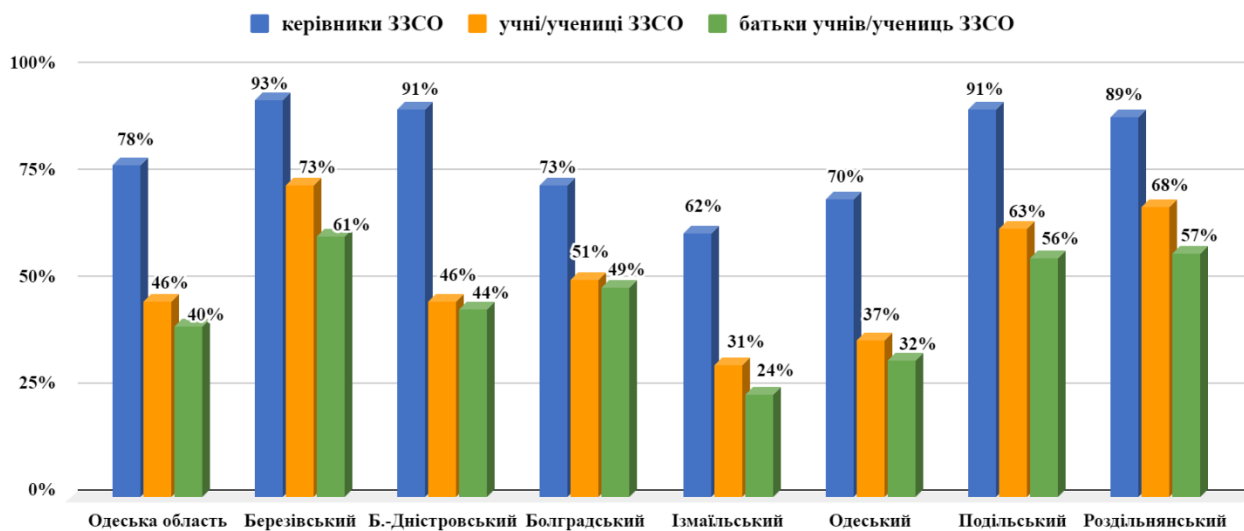

Рис. 23. Відсоток респондентів, які підтверджують реалізацію в ТГ районів області заходів з підтримки здобувачів освіти ЗЗСО

Джерело: результати анкетування

Найбільш поширеними з цих заходів на думку опитаних респондентів є підвезення до місця навчання і в зворотному напрямку (про реалізацію цього заходу в анкетах зазначили 45 %, 26 % та 20 % керівників, учнів/учениць ЗЗСО та їхніх батьків відповідно), премії, подарунки тощо (38 %, 19 % та 20 % відповідно) та оплата видатків на участь в олімпіадах, конкурсах, змаганнях

тощо (37 %, 15 % та 12 % відповідно). Про започаткування стипендій учням / ученицям ЗЗСО в ТГ зазначили лише окремі респонденти (5 %, 4 % та 3 % відповідно) (рис. 24).

Рис. 24. Заходи з підтримки учнів / учениць ЗЗСО, які на думку керівників, учнів/учениць ЗЗСО та їхніх батьків реалізуються в ТГ районів області (% респондентів)

Джерело: результати анкетування

В умовах застосування у 2024 році до обсягу освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів понижуючого коефіцієнту важливим чинником забезпечення якості освіти, зокрема профільної середньої, на відповідній території є спроможність ТГ забезпечити фінансування варіативної складової навчальних планів освітніх програм ЗЗСО.

За інформацією керівників ОУО у повному обсязі варіативна складова навчальних планів освітніх програм ЗЗСО фінансується лише в 38 з 91 ТГ області (42 %), в кожній п'ятій ТГ (20 %) – не фінансується зовсім через відсутність фінансової спроможності (рис. 25).

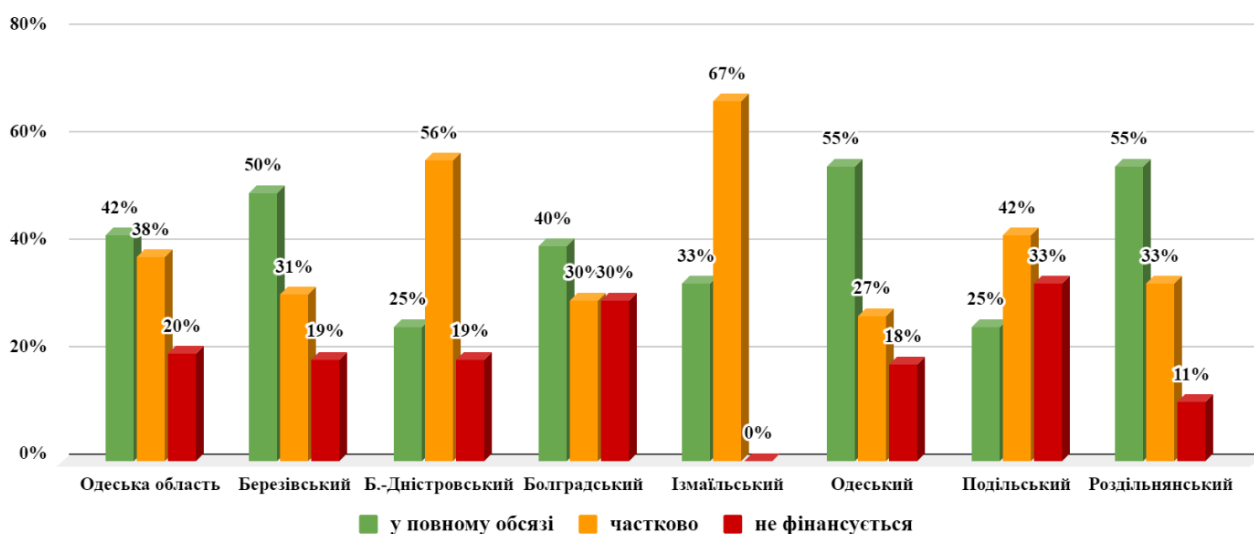

Рис. 25. Стан фінансування в ТГ районів області варіативної складової навчальних планів освітніх програм ЗЗСО (% ТГ)

Джерело: інформація керівників ОУО

Ця інформація підтверджується результатами анкетування керівників ЗЗСО: 41 % опитаних зазначили про включення до навчальних планів ЗЗСО всіх годин варіативної складової, передбачених навчальними планами обраних типових освітніх програм, та їх фінансування у повному обсязі (від 16 % опитаних у Березівському районі до 59 % у Роздільнянському районі). Про неповний обсяг таких годин у навчальних планах та їх фінансування зазначили ще 21 % опитаних (від 14 % в Ізмаїльському районі до 27 % у Подільському районі), решта вказали про відсутність фінансування варіативної складової навчальних планів ЗЗСО (найбільший відсоток таких респондентів в Березівському районі (53 %), найменший – в Одеському районі (24 %)).

Станом на листопад 2023 року вважають високим рівень спроможності та готовності ТГ до забезпечення реалізації старшої профільної школи (оцінили найвищими балами (9-10 за шкалою від 1 до 10)) керівники ОУО лише 18 (20 %) та 12 (13 %) ТГ області відповідно, низьким – 3 (3 %) ТГ (1-2 за шкалою від 1 до 10) (рис. 26).

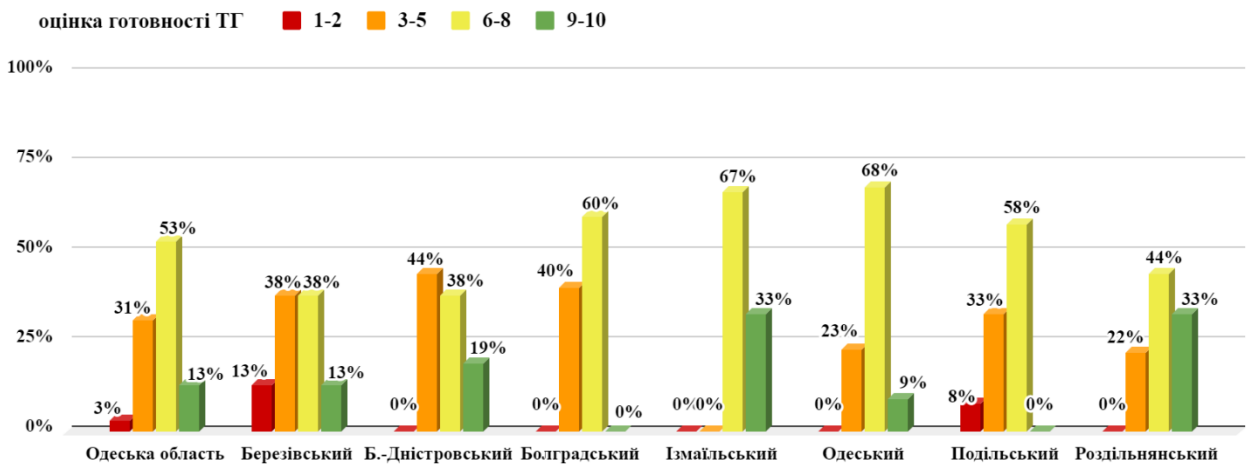
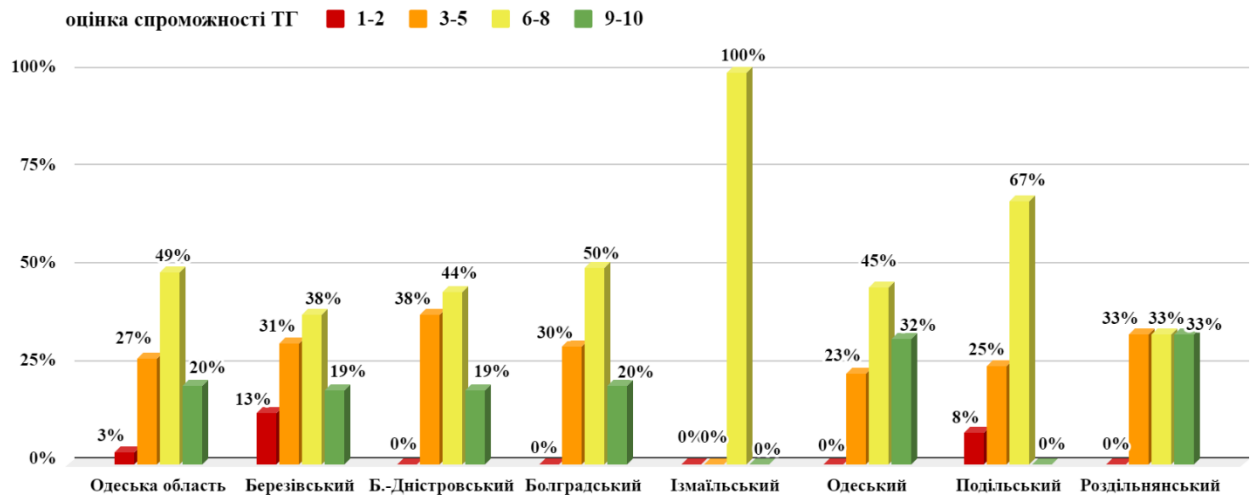

Рис. 26. Рівень спроможності та готовності ТГ районів області до забезпечення реалізації старшої профільної школи (за оцінкою керівників ОУО) (% ТГ)
Джерело: інформація керівників ОУО

4. СТАН ГОТОВНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Забезпеченість висококваліфікованими, мотивованими кадрами – одна з головних умов реалізації старшої профільної школи в ЗЗСО.

За результатами анкетування керівників ЗЗСО ТГ області з'ясовано, що ЗЗСО ТГ області в основному забезпечені відповідними педагогічними кадрами.

Про повну забезпеченість очолюваних ЗЗСО педагогічними кадрами для реалізації профільного навчання зазначили більшість опитаних (65 %), решта повідомили про наявність вакансій педагогічних працівників (менше 10 % від загальної кількості ставок педагогів – 27 % опитаних, 10 % і більше – 6 % опитаних). Найвища забезпеченість педагогічними кадрами ЗЗСО ТГ Білгород-Дністровського району (81 % опитаних повідомили про відсутність вакансій), найнижча – Роздільнянського району (про відсутність вакансій повідомили лише половина опитаних) (рис. 27).

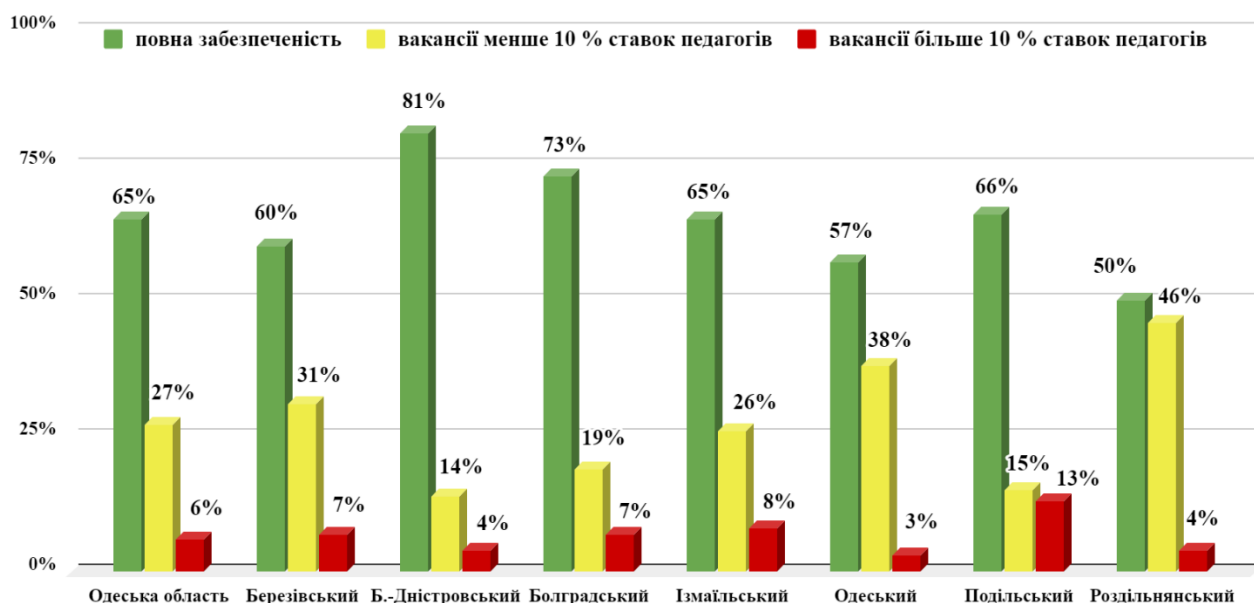

Рис. 27. Забезпеченість ЗЗСО ТГ районів області педагогічними кадрами для реалізації профільного навчання (думка керівників ЗЗСО) (% респондентів)

Джерело: результати анкетування

Майже всі опитані керівники ЗЗСО ТГ області (98 %) вважають, що педагогічний склад очолюваних ними ЗЗСО повністю (58 %) та переважно (40 %) відповідає обраним у поточному навчальному році профілям навчання. Незначні відмінності має їхня оцінка відповідності наявного педагогічного складу перспективним профілям, окресленим у стратегіях розвитку очолюваних ними ЗЗСО: майже всі (97 %) зазначили про повну (43 %) та переважну (54 %) відповідність (рис. 28).

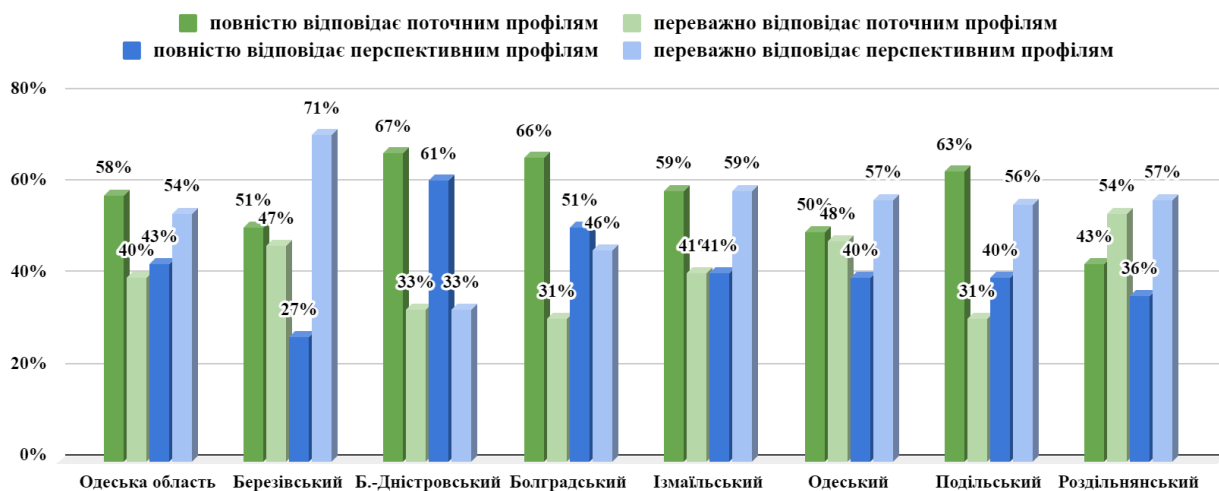

Рис. 28. Відповідність педагогічного складу ЗСОО ТГ районів області наявним та перспективним профілям навчання (оцінка керівників ЗСОО) (% респондентів)
Джерело: результати анкетування

Слід зазначити, що майже всі опитані педагоги ЗСОО області (99 %) в анкетах вказали, що потребують допомоги для реалізації профільного навчання: оснащення навчального кабінету комп'ютерною технікою (58 % опитаних) та лабораторним обладнанням (38 %), підвищення кваліфікації з предмету, що вивчається на профільному рівні (46 %), залучення до співпраці викладачів ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О (23 %).

Успішна реалізація старшої профільної школи в ЗСОО можлива лише за умови наявності та ефективного використання сучасної матеріально-технічної бази.

Більшість опитаних педагогів (75 %) оцінили рівень матеріально-технічного забезпечення профільного навчання у ЗСОО, в якому працюють, на «6-10» за шкалою від 1 до 10 (від найнижчого до найвищого): від 57 % у Березівському районі до 82 % у Білгород-Дністровському районі. Слід зазначити, що оцінили цей рівень найвищими балами («9-10») лише 22 % педагогів ЗСОО області: від 14 % в Березівському районі до 26 % в Білгород-Дністровському районі (рис. 29).

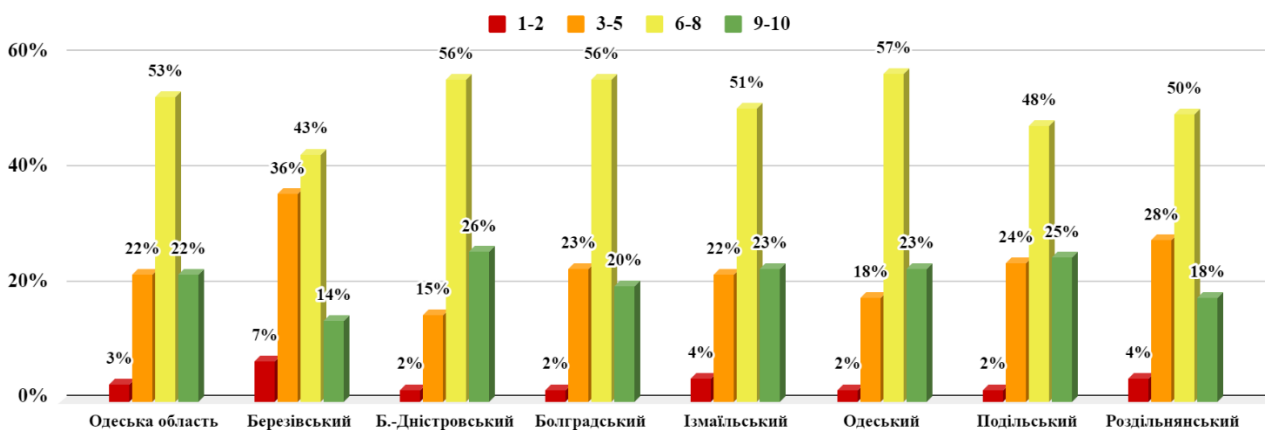

Рис. 29. Оцінка педагогами рівня матеріально-технічного забезпечення профільного навчання в ЗСОО ТГ районів області (за шкалою від 1 до 10) (% респондентів)
Джерело: результати анкетування

Про використання навчального обладнання під час навчальних занять для реалізації профільного навчання в ЗЗСО зазначили в анкетах всі опитані педагоги та майже всі опитані учні / учениці (96 %). Більшість респондентів зазначили про використання комп'ютерної техніки (88 % опитаних педагогів та 70 % опитаних учнів/учениць), гаджетів (74 % та 57 % відповідно), мультимедійних проєкторів (63 % та 61 % відповідно), інтерактивних дошок (52 % та 58 % відповідно), значно менша кількість респондентів вказали на використання лабораторного обладнання (23 % та 45 % відповідно) і лише окремі – на використання STEM-лабораторій (6 % та 3 % відповідно) (рис. 30).

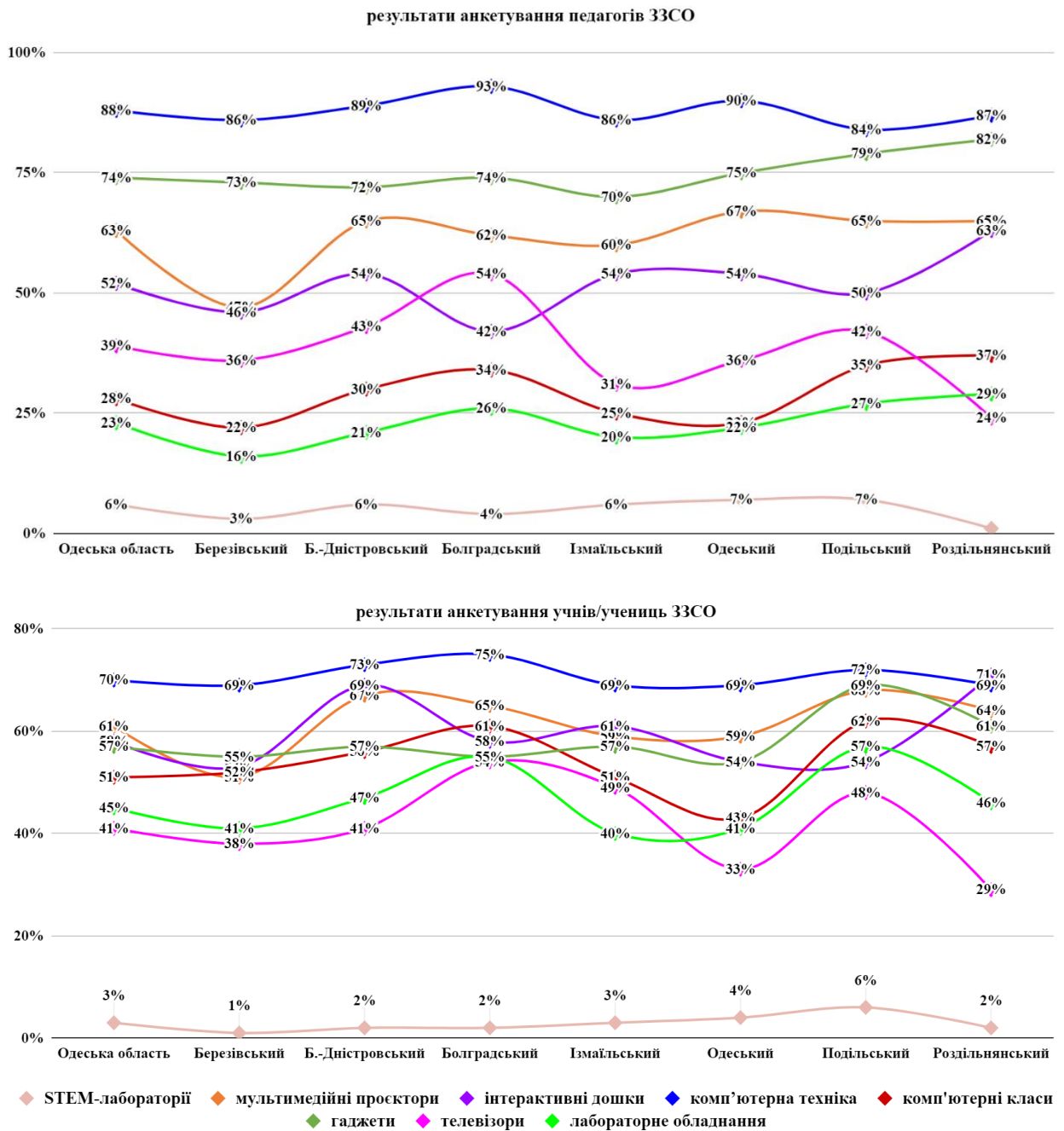

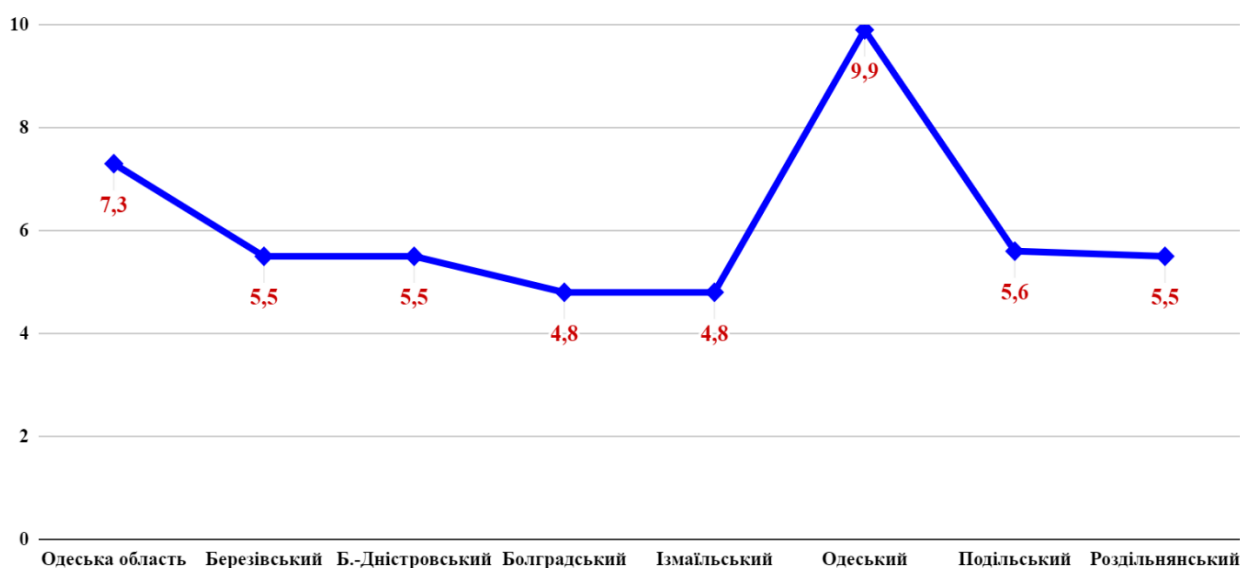
Рис. 30. Стан використання навчального обладнання під час освітнього процесу в ЗЗСО ТГ районів області (відповіді в анкетах педагогів та учнів / учениць ЗЗСО, %)

Джерело: результати анкетування

Слід зазначити, що рівень забезпеченості ЗЗСО ТГ області, які у 2023/2024 навчальному році забезпечували здобуття профільної середньої освіти (організовували освітній процес в 10-11 класах), комп'ютерною технікою вищий, ніж інтерактивним та лабораторним обладнанням: за результатами аналізу звітності з питань освіти з'ясовано, що у поточному навчальному році в цих ЗЗСО наявні більше 37 тис. одиниць комп'ютерної техніки (17 608 персональних комп'ютерів, 17994 ноутбуки (нетбуки) та 1564 планшети); 2232 проєктори з інтерактивними функціями, 4722 інтерактивні панелі та 44 STEM-лабораторії).

Водночас термін придбання більшості наявних в ЗЗСО персональних комп'ютерів понад 5 років (61 %), кожен четвертий або не працює (11 %), або використовується в управлінській діяльності (14 %). Таким чином, в освітньому процесі зазначених ЗЗСО використовується 88 % наявної комп'ютерної техніки.

Кількість учнів на 1 одиницю комп'ютерної техніки, яка використовується в освітньому процесі цих ЗЗСО, складає в середньому по області – 7,3: цей показник найнижчий (кращий) в Ізмаїльському та Болградському районах (4,8), найвищий (гірший) – в Одеському районі (9,9) (рис. 31).

*Рис. 31. Забезпеченість ЗЗСО ТГ районів області комп'ютерною технікою (кількість учнів / учениць на 1 одиницю)
Джерело: звітність з питань освіти*

Аналіз звітності з питань освіти показав, що всі ЗЗСО області підключені до мережі «Інтернет».

Однак швидкість підключення від 100 Мбіт/с забезпечується лише в 35 % ЗЗСО (від 18 % ЗЗСО у Березівському районі до 52 % в Ізмаїльському районі). Слід зазначити, що в 5 % ЗЗСО області швидкість підключення до інтернету менше 30 Мбіт/с (рис. 32).

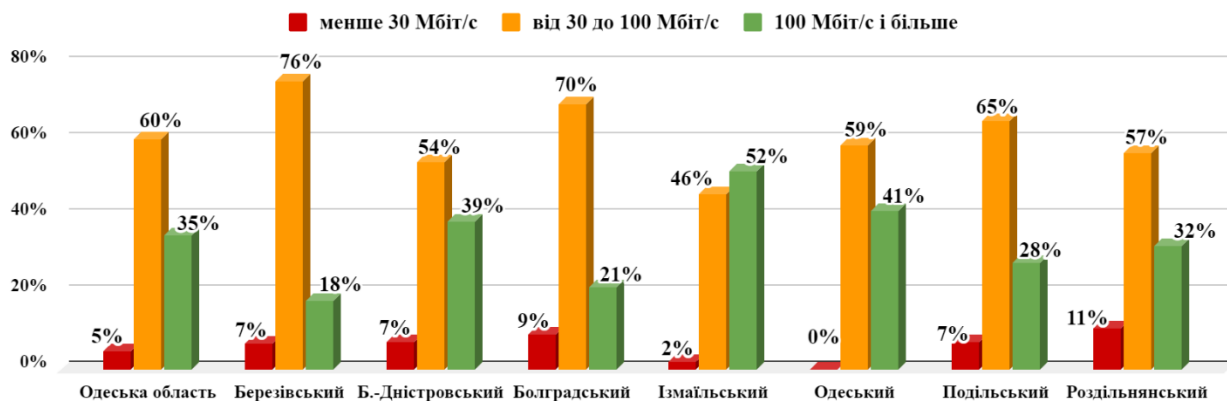

Рис. 32. Стан підключення до швидкісного інтернету ЗЗСО ТГ районів області (% ЗЗСО)
Джерело: звітність з питань освіти

Ця інформація в основному підтверджується результатами анкетування педагогів та учнів / учениць ЗЗСО. Рівень потужності інтернету в ЗЗСО як високий визначили (оцінили найвищими балами (9-10) за шкалою від 1 до 10) 38 % опитаних педагогів (від 26 % в Ізмаїльському районі до 44 % в Роздільнянському районі) та лише 20 % опитаних учнів / учениць (від 13 % в Ізмаїльському районі до 34 % в Роздільнянському районі). Слід зазначити, що про низький рівень потужності інтернету в ЗЗСО зазначили (оцінили найнижчими балами (1-2) за шкалою від 1 до 10) 2 % опитаних педагогів та 10 % опитаних учнів / учениць (рис. 33).

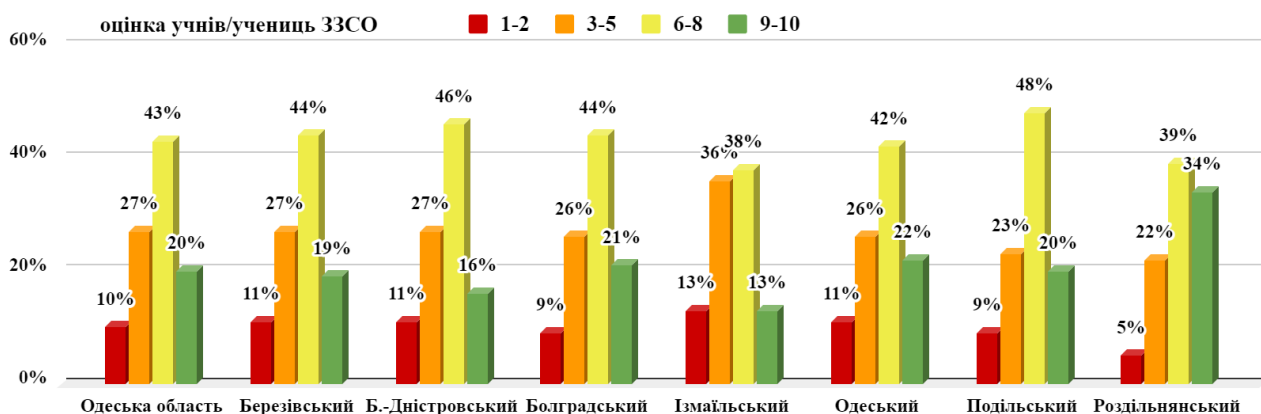
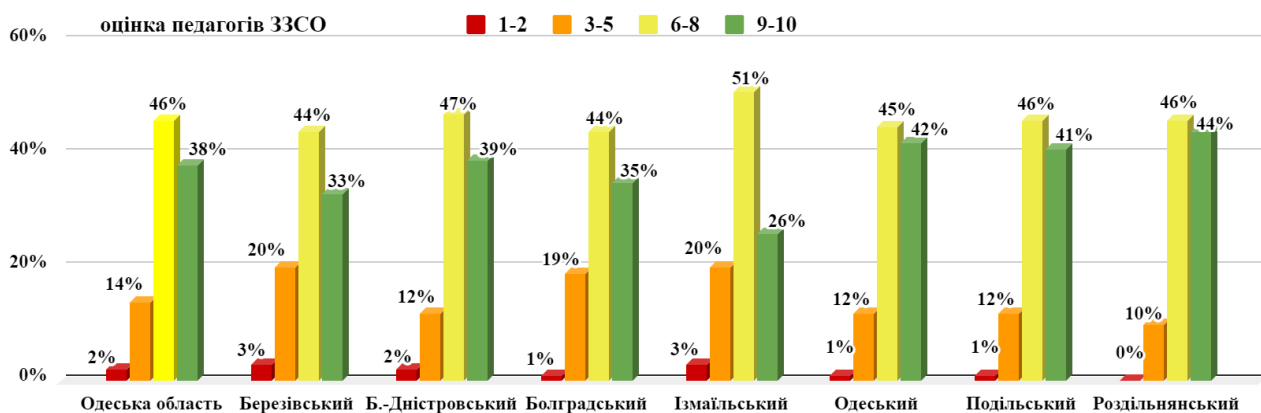

Рис. 33. Оцінка потужності інтернету в ЗЗСО за шкалою від 1 до 10 (% респондентів)
Джерело: результати анкетування

На успішну реалізацію старшої профільної школи в ЗЗСО певним чином може впливати мікроклімат його освітнього середовища.

Більшість опитаних батьків учнів / учениць 10-11-х класів ЗЗСО області (55 %) в анкетах зазначили, що мікроклімат освітнього середовища ЗЗСО впливає на успіхи їхніх дітей: переважна більшість із них (51 %) вважають цей вплив позитивним (від 45 % опитаних в Ізмаїльському районі до 64 % в Роздільнянському районі).

Для опитаних педагогів та учнів / учениць комфортний мікроклімат освітнього середовища це, більшою мірою, безпечність (для 76 % педагогів та 69 % учнів/учениць), психологічний комфорт (для 87 % та 69 % відповідно), та позитивна комунікація (для 77 % та 67 %), меншою – фізичний комфорт (для 50 % та 59 % відповідно) та відчуття потреби, значущості (для 67 % та 38 % відповідно). Слід зазначити, що для опитаних педагогів відчуття потреби, значущості має більше значення, ніж фізичний комфорт (67 % та 50 % відповідно), а для опитаних учнів / учениць – навпаки (38 % та 59 % відповідно).

На думку переважної більшості керівників ЗЗСО освітньому середовищу очолюваних ними ЗЗСО притаманні позитивна комунікація (90 %), психологічний комфорт (86 %), безпечність (84 %), більшості – етика у взаєминах учасників освітнього процесу (78 %), близько половини – фізичний комфорт (53 %).

Водночас лише половина опитаних педагогів (53 %) та третина опитаних учнів / учениць (33 %) оцінили комфортність мікроклімату освітнього середовища ЗЗСО, в якому працюють / навчаються, найвищими балами (9-10 за шкалою від 1 до 10) (рис. 34).

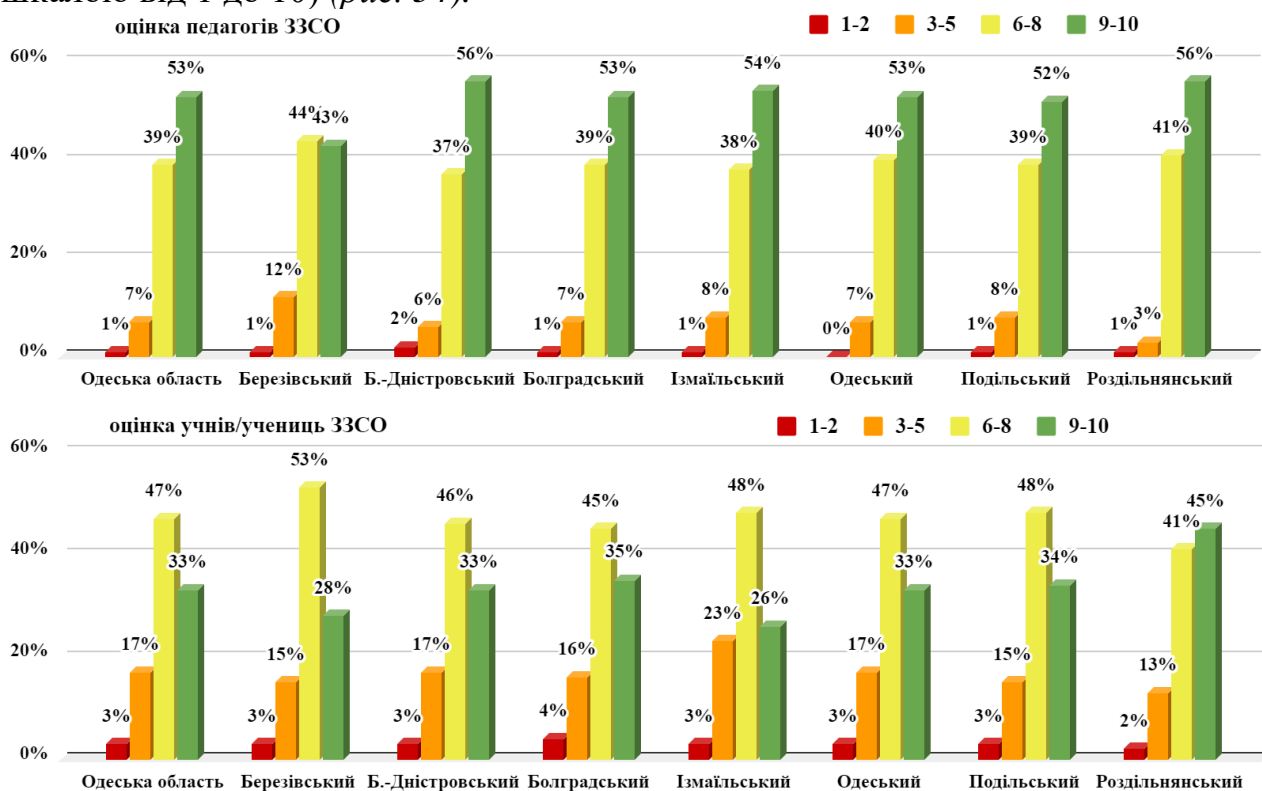

Рис. 34. Оцінка комфортності мікроклімату освітнього середовища ЗЗСО (за шкалою від 1 до 10) (% респондентів)
Джерело: результати анкетування

Таким чином, мікроклімат освітнього середовища ЗЗСО на сьогодні є більш комфортним для педагогів, ніж для учнів / учениць.

Ще одним із показників готовності ЗЗСО до реалізації старшої профільної школи може бути рівень професійної активності педагогів, що вказує на їхню зацікавленість у самовдосконаленні та професійному зростанні.

Думки опитаних керівників та педагогів ЗЗСО щодо діяльності педагогів, яка може свідчити про їх професійну активність, в цілому співпадають. Для обох категорій респондентів професійна активність педагогів - це передусім системне підвищення кваліфікації (про це зазначили в анкетах 89 % опитаних керівників та 87 % опитаних педагогів), участь в конференціях, вебінарах, семінарах, майстер-класах тощо (87 % та 79 % відповідно) та підготовка учнів/учениць до участі в олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо (92 % та 74 % відповідно); також має значення проведення майстер-класів, вебінарів, семінарів тощо (77 % та 45 % відповідно) та активність на засіданнях педагогічної ради (69 % та 51 % відповідно). І найменше опитаних респондентів до професійної активності відносять створення власних освітніх ресурсів (ведення освітніх блогу, каналу, сторінок в соціальних мережах тощо) (55 % та 25 % відповідно) та розробку авторських навчальних програм, посібників, підручників (42 % та 14 % відповідно). Слід зазначити, що останні види діяльності зовсім недооцінені саме педагогами.

Рівень реалізації професійної активності педагогів можна визначити, зокрема станом впровадження в освітній процес ЗЗСО авторських освітніх / навчальних програм.

За результатами анкетування керівників та педагогів ЗЗСО можна зробити висновок, що освітній процес переважної більшості ЗЗСО області організовано відповідно до типових освітніх програм, оскільки про впровадження авторських (нетипових) зазначили в анкетах лише 8 % опитаних керівників ЗЗСО. Про впровадження авторських навчальних програм зазначили лише 12 % опитаних керівників ЗЗСО і лише 2 % опитаних педагогів вказали в анкетах, що є авторами (співавторами) таких програм.

Водночас майже ніхто з опитаних керівників області не оцінив професійну активність педагогів очолюваного ЗЗСО низькими балами (1-2 за шкалою від 1 до 10), відсоток тих, хто оцінив цю активність на середньому рівні (3-5 балів за шкалою від 1 до 10) теж низький (6 % опитаних в області: від 3 % у Болградському районі до 9 % в Ізмаїльському районі). Аналогічна ситуація і з оцінкою педагогами ЗЗСО власної професійної активності: жоден з опитаних в області не оцінив власну професійну активність низькими балами, оцінки середнього рівня обрали лише окремі респонденти (5 %). Натомість найвищими балами (9-10 за шкалою від 1 до 10) оцінили професійну активність більшості педагогів очолюваних ЗЗСО 29 % опитаних керівників: від 19 % в Одеському районі до 41 % в Ізмаїльському районі. Ще вищий відсоток педагогів, які оцінюють власну професійну активність найвищими балами (9-10 за шкалою від 1 до 10): 37 % по області (від 33 % у Березівському, Ізмаїльському та Роздільнянському районах до 41 % у Білогород-Дністровському районі). (рис. 35).

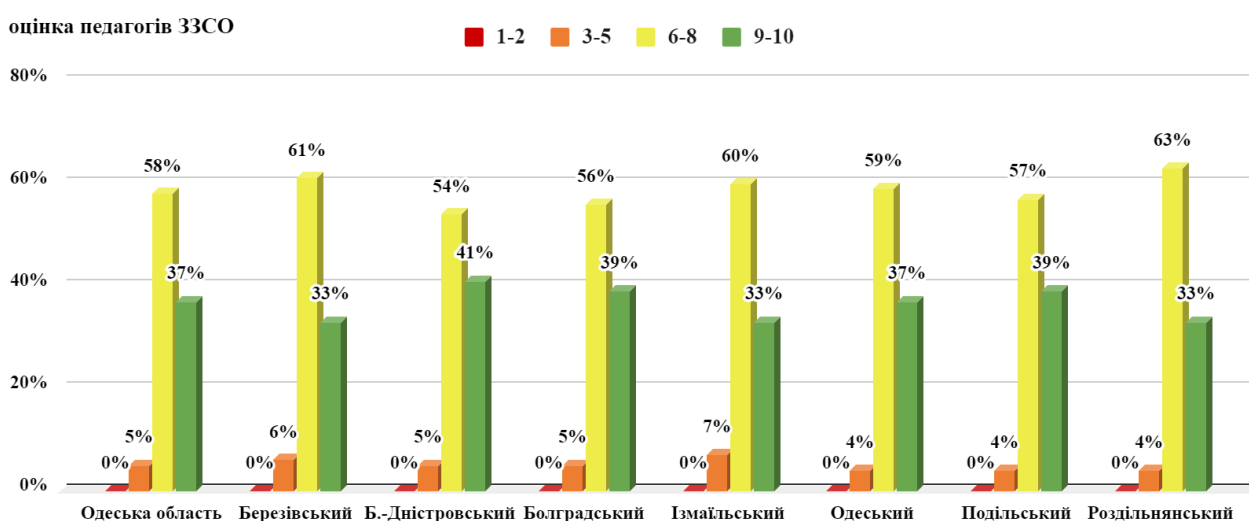
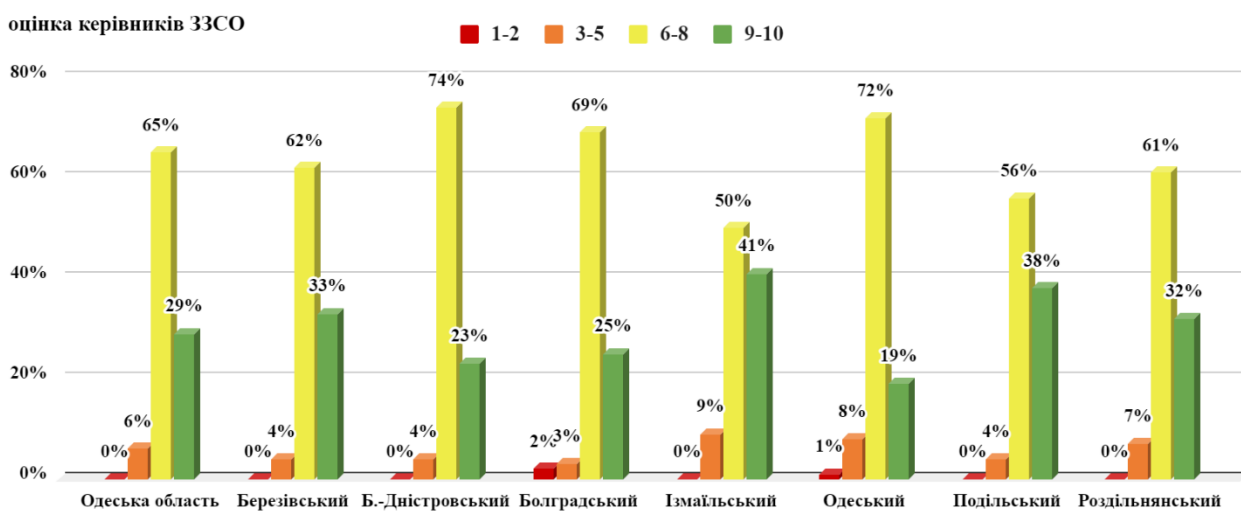

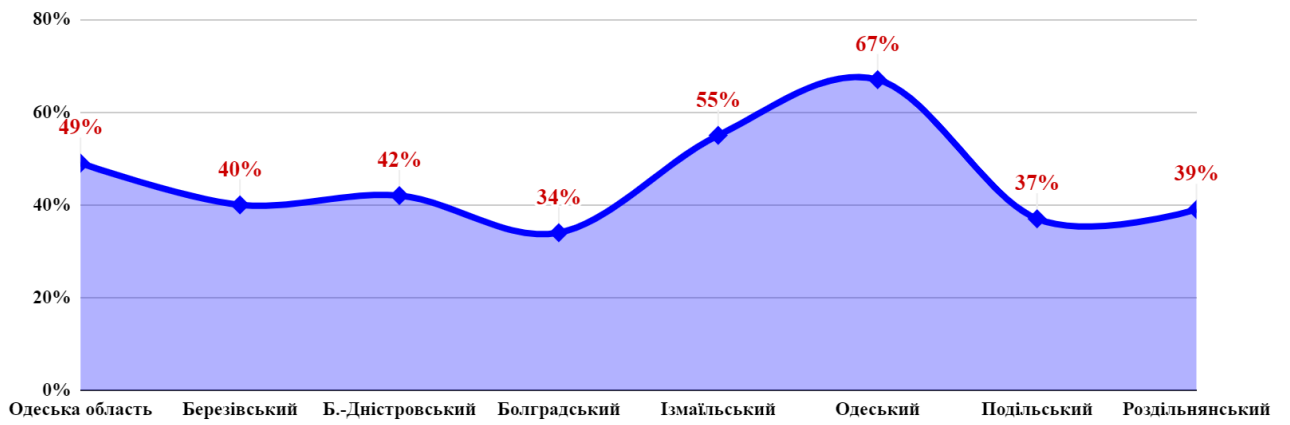
Рис. 35. Оцінка професійної активності педагогів (за шкалою від 1 до 10) керівниками та педагогами ЗЗСО ТГ районі області
Джерело: результати анкетування

Ще одним із показників готовності ЗЗСО до успішної реалізації старшої профільної школи може бути налагоджена співпраця з громадськістю, іншими суб'єктами освітньої діяльності щодо впровадження профільного навчання.

За інформацією керівників ОУО лише в третині ТГ області (32 %) для впровадження профільного навчання уклалися меморандуми про співпрацю (угоди, договори, усні домовленості): з центрами зайнятості населення (в 21 % ТГ), ЗВО (в 10 % ТГ), ЗФПО (в 10 % ТГ), ЗП(ПТ)О (в 5 % ТГ), роботодавцями (в 4 % ТГ), громадськими організаціями (в 3 % ТГ).

Про укладення таких документів в анкетах зазначили лише близько половини опитаних керівників ЗЗСО області (49 %: від 34 % у Болградському районі до 67 % в Одеському районі) (рис. 36).

Такі домовленості існують між ЗЗСО та центрами зайнятості населення (вказали 27 % опитаних керівників ЗЗСО), ЗВО відповідного профілю (24 %), громадськими організаціями (11 %), ЗФПО (7 %) та ЗП(ПТ)О (5 %) відповідного профілю, роботодавцями (4 %).

*Рис. 36. Наявність у ЗЗСО укладених меморандумів про співпрацю (% респондентів)
Джерело: результати анкетування*

5. ОСНОВНІ МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИБІР ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

За результатами анкетування, аналізу інформації ОУО можна виокремити основні мотиваційні чинники, що впливають на вибір здобувачами освіти профілю навчання в старшій школі ЗЗСО.

Слід зазначити, що в ЗЗСО області налагоджена робота з інформування учнів / учениць та їхніх батьків про профілі навчання, що впроваджуватимуться в старшій школі. Майже всі опитані батьки учнів/учениць ЗЗСО (90 %) в анкетах зазначили про свою поінформованість з даного питання: отримали цю інформацію від працівників ЗСО (67 %), від доньки чи сина (36 %), із сайту ЗЗСО (29 %).

Серед чинників, які найбільше вплинули на вибір профілів навчання у ЗЗСО (рис. 19), бажання учнів/учениць та їхніх батьків обрали більшість опитаних керівників ЗЗСО області (78 % та 64 % відповідно).

Переважає більшість опитаних учнів/учениць ЗЗСО (83 %: від 75 % у Березівському районі до 86 % в Ізмаїльському районі) мали можливість обрати профіль навчання в старшій школі, за решту такий вибір зробили в ЗЗСО (рис. 37).

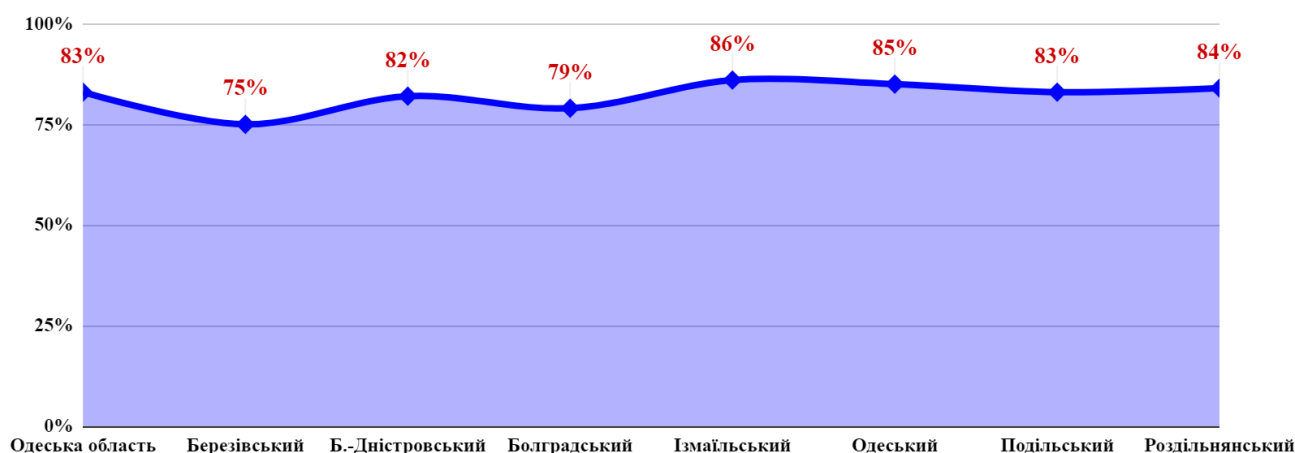

Рис. 37. Відсоток опитаних учнів/учениць, які мали можливість вибору профілю навчання в ЗЗСО ТГ районів області
Джерело: результати анкетування

Більшість опитаних учнів/учениць при виборі профілю навчання враховували самооцінювання власних здібностей (67 %) та можливостей (53 %), менше третини – власні обдарування (29 %).

Водночас педагогічна діяльність педагогічних працівників в ЗЗСО неповною мірою сприяє формуванню навичок самооцінювання в учнів/учениць.

Лише 17 % опитаних учнів/учениць вказали в анкетах на врахування результатів профорієнтаційного тестування при виборі профілю навчання. Менше половини опитаних батьків вказали в анкетах на проведення профорієнтаційної діагностики власних дітей (42 %): шкільними психологами

(36 %) та іншими спеціалістами, до яких зверталися батьки (6 %). Ще 36 % зазначили, що така діагностика їхніх дітей не проводилася, кожному четвертому з опитаних батьків (24 %) нічого про таку діагностику невідомо. За результатами аналізу відповідей в анкетах педагогів ЗЗСО з'ясовано, що лише кожен п'ятий з опитаних (21 %) на навчальних заняттях систематично застосовує методи самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхньої навчальної діяльності, решта здійснюють таку діяльність епізодично.

Більшість опитаних учнів / учениць ЗЗСО зазначили в анкетах про самостійність прийняття рішення щодо вибору профілю навчання в старшій школі (73 %). Суттєвий вплив на вибір решти мали батьки (про це зазначили 32 % опитаних учнів/учениць).

Переважає більшість опитаних батьків (86 %) в анкетах зазначили, що обговорювали зі своєю дитиною питання вибору профілю для навчання у старшій школі: одна половина з них (43 %) вказали, що рішення про вибір профілю було за дитиною, друга половина (43 %) – що це рішення було спільним.

На вибір профілю навчання в старшій школі більшості учнів / учениць найбільше вплинула інформація про обов'язкові предмети ЗНО (НМТ) (про це зазначили 59 % опитаних). Водночас інформація про перспективи працевлаштування та про гідну оплату праці майбутньої професії, що відповідає обраному профілю, найбільше вплинула на вибір профілю навчання 47 % та 40 % опитаних.

Більшість опитаних батьків учнів / учениць ЗЗСО області (62 %) поінформовані про актуальні професії в громаді / регіоні та рівень їхньої заробітної плати, однак джерелом цієї інформації для них більшою мірою є інтернет та соціальні мережі (46 %), меншою – інфоресурси ЗЗСО (24 %) та сайт ТГ (13 %).

Водночас більшість опитаних педагогів ЗЗСО області в анкетах зазначили, що володіють інформацією про актуальність професій на ринку праці та рівень їхньої заробітної плати (54 % опитаних в області: від 47 % у Березівському районі до 60 % у Білгород-Дністровському районі).

Недостатньо приділяється уваги в ТГ області інформуванню мешканців про форми підтримки здобувачів освіти у разі вибору профілю навчання в старшій школі ЗЗСО, що відповідатиме потребам ринку праці ТГ / регіону.

Лише 17 % опитаних педагогів ЗЗСО області вказали в анкетах, що володіють інформацією про програми підтримки в ТГ навчання дітей певній професії. Нічого не знають про такі програми більшість опитаних батьків учнів / учениць ЗЗСО області (65 %), більшість решти (19 %) впевнені, що таких програм в їхніх ТГ немає. Непоінформовані про такі програми й переважна більшість опитаних учнів/учениць: лише 7 % з них вказали в анкетах, що така інформація вплинула на їхній вибір профілю навчання в старшій школі ЗЗСО.

Ще одним чинником, що впливає на вибір профілю навчання в старшій школі здобувачами освіти, може бути активність ЗЗСО, міжсекторальних структур щодо проведення відповідної профорієнтаційної роботи.

Аналіз отриманої в процесі дослідження інформації показав, що в ТГ є потреба в підвищенні активності щодо проведення профорієнтаційної роботи з учнями/ученицями ЗЗСО.

Більшість опитаних педагогів ЗЗСО області вказали в анкетах, що володіють інформацією про різні профорієнтаційні заходи від закладів освіти, бізнесу, центрів зайнятості населення (62 % опитаних) та про застосування змісту навчального предмету, який викладають, у різних галузях (професіях) (61 %). Однак лише 24 % з них поінформовані про можливість залучення спеціалістів галузей та викладачів ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О до проведення навчальних занять, підготовки учнів до олімпіад, конкурсів, змагань тощо.

Всі опитані учні/учениці ЗЗСО області поінформовані щодо майбутніх професій. Джерелом цієї інформації є зокрема, заходи ЗЗСО (45 %), лекції в ЗЗСО представників професій та ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О (по 31 %), відвідування ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О (19 %) та центрів зайнятості (8 %). Серед найбільш цікавої інформації про майбутню професію більшість цих респондентів зазначають інформацію про гідну оплату праці (80 %), перспективи працевлаштування (67 %), престижність (54 %).

Більшість опитаних учнів/учениць (65 %) вважають, що кількість профорієнтаційних заходів в ЗЗСО необхідно збільшити. Також опитані батьки зацікавлені в отриманні інформації про дні відкритих дверей в ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О (57 %), профорієнтаційні заходи від представників закладів освіти; бізнесу; центрів зайнятості: більшою мірою в ЗЗСО (50 %), меншою – за межами ЗЗСО (39 %).

6. ВПЛИВ СЕРЕДОВИЩА НА ВИБІР ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

За результатами аналізу отриманої під час дослідження інформації, можна зробити висновок, що вплив попиту / зацікавленості ТГ в певних професіях на вибір здобувачами освіти профілю навчання в старшій школі ЗЗСО незначний. Це обумовлено, зокрема відсутністю в переважній більшості ТГ області підтримки здобувачів освіти у разі вибору профілю навчання в старшій школі ЗЗСО, що відповідає потребам ринку праці ТГ / регіону.

За інформацією керівників ОУО в більшості ТГ (74 %) наявна інформація про дефіцитні професії на ринку праці регіону / ТГ: від 56 % ТГ Березівського району до 90 % ТГ в Болградському районі (рис. 38).

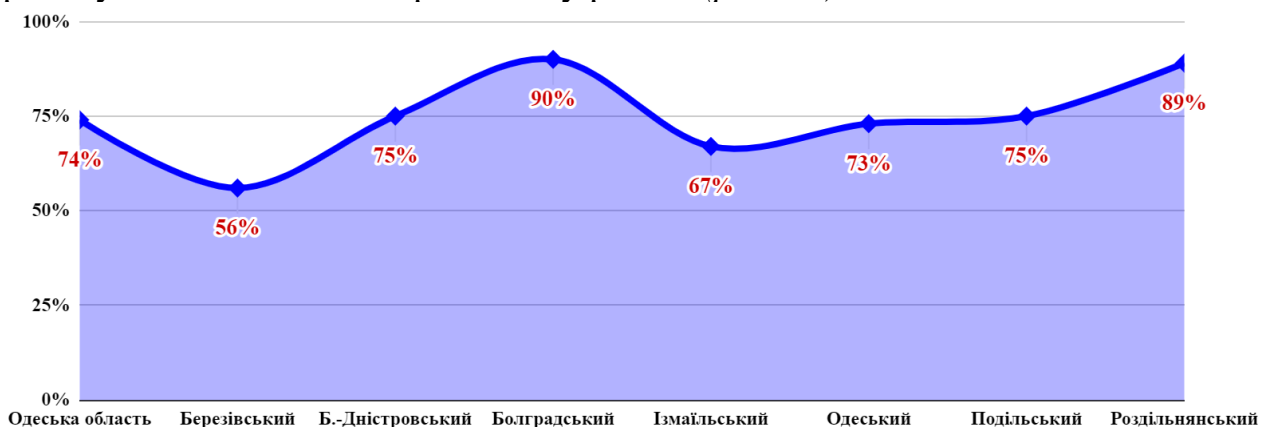

Рис. 38. Відсоток ТГ районів області, в яких наявна інформація про дефіцитні професії на ринку праці регіону/ТГ

Джерело: інформація керівників ОУО

Однак стипендії для тих учнів / учениць, які обрали профіль навчання відповідно до потреб громади, започатковані лише в 11 ТГ 5 з 7 районів області (12 %): по 3 ТГ в Березівському та Роздільнянському районах, по 2 ТГ в Білгород-Дністровському та Одеському районах, в 1 ТГ Подільського району (рис. 39). Про реалізацію такого заходу підтримки в очолюваних ЗЗСО зазначили в анкетах лише окремі опитані керівники (5 %).

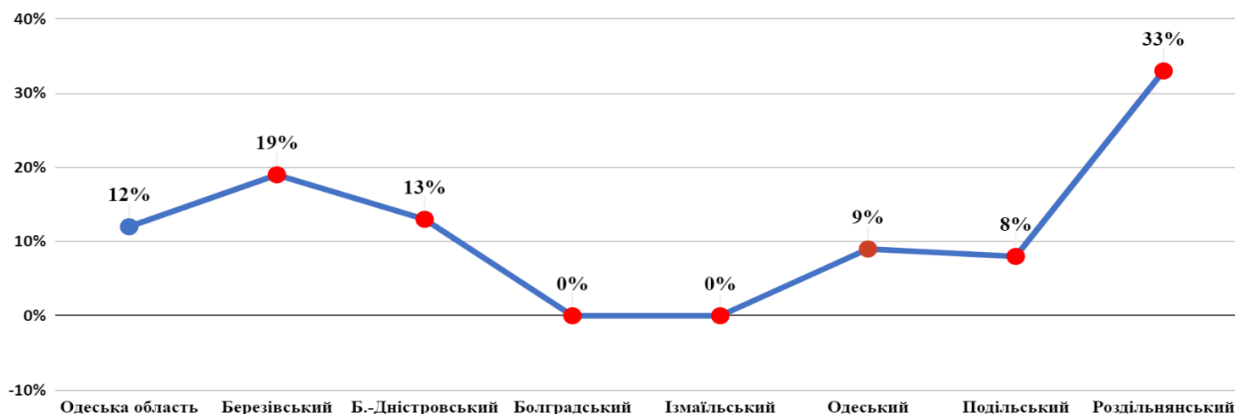

Рис. 39. Відсоток ТГ районів області, в яких започатковано стипендії для здобувачів освіти, які обрали профіль навчання відповідно до потреб ТГ

Джерело: інформація керівників ОУО

Лише 11 % опитаних керівників ЗЗСО вказали в анкетах, що потреба громади / регіону у фахівцях відповідного спрямування вплинула на вибір профілів навчання в старшій школі очолюваних ними ЗЗСО: від 4 % опитаних в Березівському районі до 17 % опитаних в Подільському районі.

Ця інформація підтверджується й результатами анкетування учнів / учениць ЗЗСО: лише незначна їх кількість (7 %) вказали в анкетах, що інформація про матеріальну підтримку у разі обрання профілю відповідно до потреб громади вплинула на їхній вибір профілю навчання в старшій школі ЗЗСО.

Слід зазначити, що кількість учнів / учениць, яких цікавить інформація про програми (проекти) з підтримки навчання за певними професіями в їхній ТГ / регіоні, теж незначна: про це в анкетах зазначили лише 15 % опитаних. Натомість в отриманні інформації про програми підтримки в ТГ навчання дітей для отримання певної професії зацікавлені майже половина опитаних батьків (47 %).

Аналіз інформації керівників ОУО ТГ, результатів анкетування керівників ЗЗСО свідчить про те, що співпраця з представниками міжсекторальних структур та бізнесу налагоджена не в усіх ТГ та ЗЗСО. Лише в третині ТГ (31 %) та половині ЗЗСО (49 %) укладені меморандуми про співпрацю (угоди, договори, усні домовленості) для впровадження профільного навчання, профорієнтаційної діяльності.

В анкетах опитані учні / учениці ЗЗСО як джерела інформації про майбутні професії зазначають профорієнтаційні заходи: проведені силами працівників ЗЗСО (45 % опитаних), із залученням представників професій та ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О (по 31 %), відвідування ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О (19 %) та центрів зайнятості (8 %).

Водночас як джерело інформації про майбутню професії (їх актуальність, рівень оплати праці тощо) найбільшою популярністю серед учнів / учениць ЗЗСО та їхніх батьків користуються соціальні мережі та інтернет, про це в анкетах зазначили 78 % опитаних учнів/учениць та 46 % опитаних батьків.

Вплив на вибір профілю навчання в старшій школі ЗЗСО незначної частини опитаних учнів/учениць мають друзі (8 %), родинні професійні традиції (династії) (7 %), родичі (5 %), однолітки (4 %).

7. ВІДПОВІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕНИХ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ ПРОФІЛІВ НАВЧАННЯ ПОТРЕБАМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Аналіз результатів анкетування, звітності з питань освіти та отриманої інформації показав, що в більшості ТГ області відсутній системний підхід до впровадження профільного навчання в старшій школі ЗЗСО, профілі навчання формуються більшою мірою з урахуванням обов'язкових предметів ЗНО (НМТ), меншою – актуальності майбутніх професій на ринку праці.

За інформацією керівників ОУО ТГ області в більшості ТГ області (61 %) аналіз відповідності визначених ЗЗСО профілів навчання в старшій школі потребам ринку праці громади чи регіону не проводився: від 44 % ТГ у Білгород-Дністровському та Роздільнянському районах до 73 % ТГ в Одеському районі. В решті ТГ ці профілі відповідають потребам ринку праці: громади (в 26 % ТГ області: від 14 % ТГ в Одеському районі до 44 % ТГ у Роздільнянському районі), регіону (в 23 % ТГ області: від 10 % ТГ у Болградському районі до 50 % ТГ у Білгород-Дністровському районі) (рис. 40).

Рис. 40. Відсоток ТГ районів області, в яких профілі навчання в ЗЗСО відповідають потребам ринку праці громади / регіону
Джерело: інформація керівників ОУО

Про наявність у стратегіях розвитку очолюваних ними ЗЗСО бачення розвитку певних профілів, що відповідають потребам громади у фахівцях, зазначили в анкетах лише третина опитаних керівників (33 %: від 17 % в Ізмаїльському районі до 50 % в Одеському районі).

Аналіз інформації, наданої Одеською обласною державною (військовою) адміністрацією та Одеським обласним центром зайнятості, показав, що впродовж останніх 2 років найбільш затребуваними в Одеській області є робітничі професії, які потребують знань предметів освітніх галузей: «Технології», «Математична», «Природознавство».

За даними звітності з питань освіти (форма ЗНЗ-1) у 2023/2024 навчальному році на профільному рівні вивчали предмети цих освітніх галузей 6 %, 13 % та 5 % учнів / учениць 10-11-х класів ЗЗСО ТГ області відповідно. Найбільше ж учнів / учениць вивчали на профільному рівні предмети освітніх галузей «Мови та літератури» (55 %), «Суспільствознавство» (19 %). Слід зазначити, що предмети саме цих галузей є обов'язковими для ЗНО (НМТ). Певна кількість учнів/учениць 10-11 класів ЗЗСО ТГ області (755 осіб, що складає 3 % від їх загальної кількості) не вивчали на профільному рівні жоден з навчальних предметів (рис. 41). Результати анкетування учнів / учениць ЗЗСО області в основному корелюють із цими даними звітності.

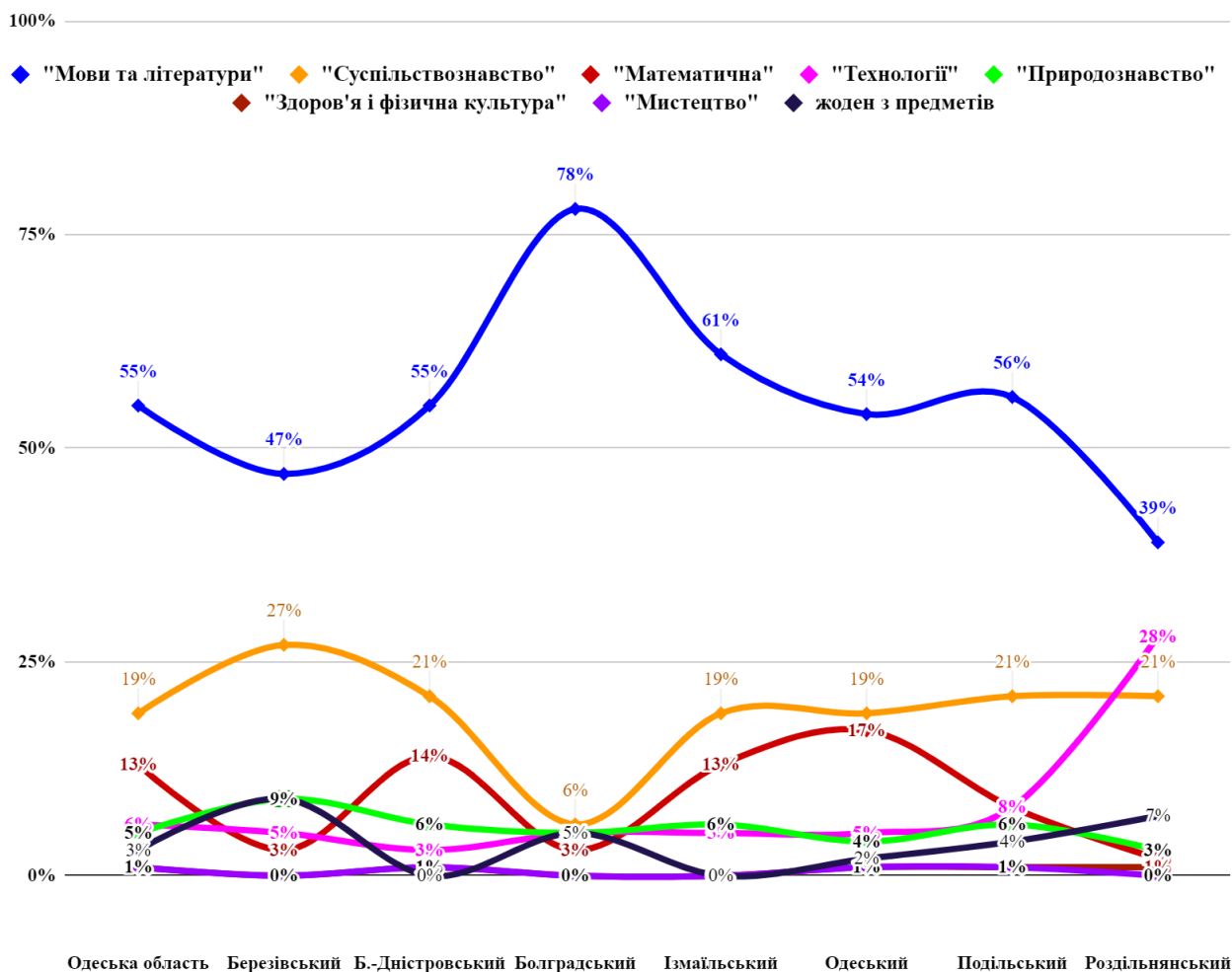

Рис. 41. Розподіл учнів / учениць старшої школи ЗЗСО ТГ районів області за предметами освітніх галузей, які вони вивчали на профільному рівні у 2023/2024 навчальному році (%)
Джерело: звітність з питань освіти

Водночас більшість опитаних керівників ЗЗСО області (70 %) вважають, що профілі, обрані на сьогодні в очолюваних ними ЗЗСО повністю (26 %) або частково (44 %) відповідають потребам громади/регіону у фахівцях. Про відсутність такого аналізу в анкетах зазначили 28 % опитаних керівників ЗЗСО області: від 19 % у Білгород-Дністровському районі до 40 % у Березівському районі (рис. 42).

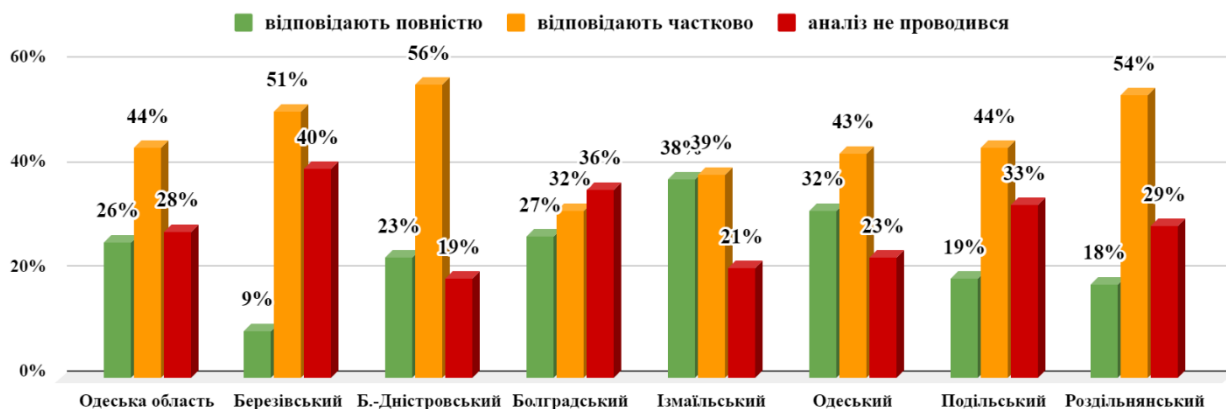

Рис. 42. Відповідність профілів навчання в ЗЗСО потребам ринку праці громади/регіону (думка керівників ЗЗСО ТГ районів області)
Джерело: результати анкетування

Найвищими балами (9-10 за шкалою від 1 до 10) оцінили відповідність обраного профілю навчання своїй майбутній професії 39 % опитаних учнів/учениць (від 32 % в Ізмаїльському районі до 44 % у Роздільнянському районі), найнижчими (1-2 за шкалою від 1 до 10) – 6 % (від 4 % у Подільському та Роздільнянському районі до 7 % в Одеському районі). Водночас більше половини опитаних батьків (53 %: від 49 % у Роздільнянському районі до 60 % у Березівському районі) зазначили в анкетах, що з майбутньою професією їхні діти ще не визначилися, більшість решти з них (35 %: від 26 % у Березівському районі до 39 % у Білгород-Дністровському районі) вважають, що профіль навчання їхніх дітей відповідає майбутній професії.

Переважає більшість опитаних керівників ЗЗСО ТГ області (82 %) вважають, що матеріально-технічна база очолюваних ними ЗЗСО, в основному відповідає обраним у поточному навчальному році профілям навчання (від 64 % у Роздільнянському районі до 87 % в Ізмаїльському районі), водночас лише незначна кількість з них (13 %) зазначили про повну відповідність (від 4 % у Березівському районі до 23 % в Ізмаїльському районі). Незначно відрізняється й така їхня оцінка відповідності матеріально-технічної бази перспективним профілям, окресленим у стратегіях розвитку очолюваних ними ЗЗСО (рис. 43).

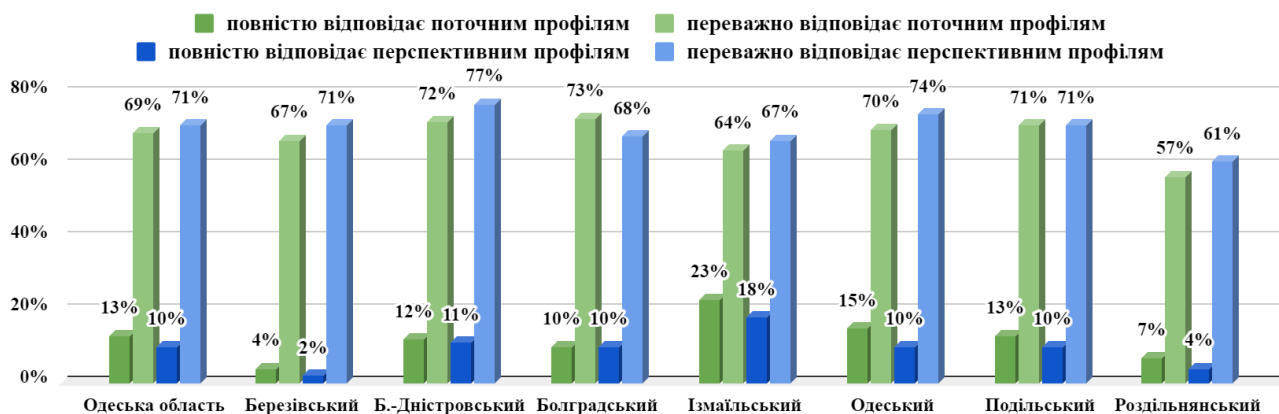

Рис. 43. Відповідність матеріально-технічної бази ЗЗСО ТГ районів області наявним та перспективним профілям навчання (за оцінкою керівників ОУО ТГ області)
Джерело: результати анкетування

Водночас про проведення оцінки стану матеріально-технічної бази для реалізації обраних профілів навчання в очолюваних ЗЗСО зазначили лише трохи більше половини опитаних керівників ЗЗСО (57 %): від 40 % у Березівському та Подільському районах до 68 % у Білгород-Дністровському та Ізмаїльському районах.

За інформацією керівників ОУО лише у половині ТГ області (51 %: від 25 % ТГ у Подільському районі до 69 % ТГ у Білгород-Дністровському районі) наявна інформація про результати оцінки стану матеріально-технічної бази ЗЗСО для реалізації обраних профілів навчання, в решті ТГ така оцінка не проводилася.

Найвищими балами (9-10 за шкалою від 1 до 10) оцінили спроможність очолюваних ЗЗСО забезпечити здобуття профільної середньої освіти з урахуванням вимог законодавства (зокрема щодо функціонування 2-х класів та 3-х профілів на паралелі) лише 18 % опитаних керівників (від 7 % у Березівському та Роздільнянському районах до 29 % в Одеському районі). Більш оптимістичну оцінку такій спроможності ЗЗСО, в яких працюють, дали педагоги: найвищі бали поставили майже третина опитаних (32 %: від 17 % у Березівському районі до 39 % в Одеському районі) (рис. 44).

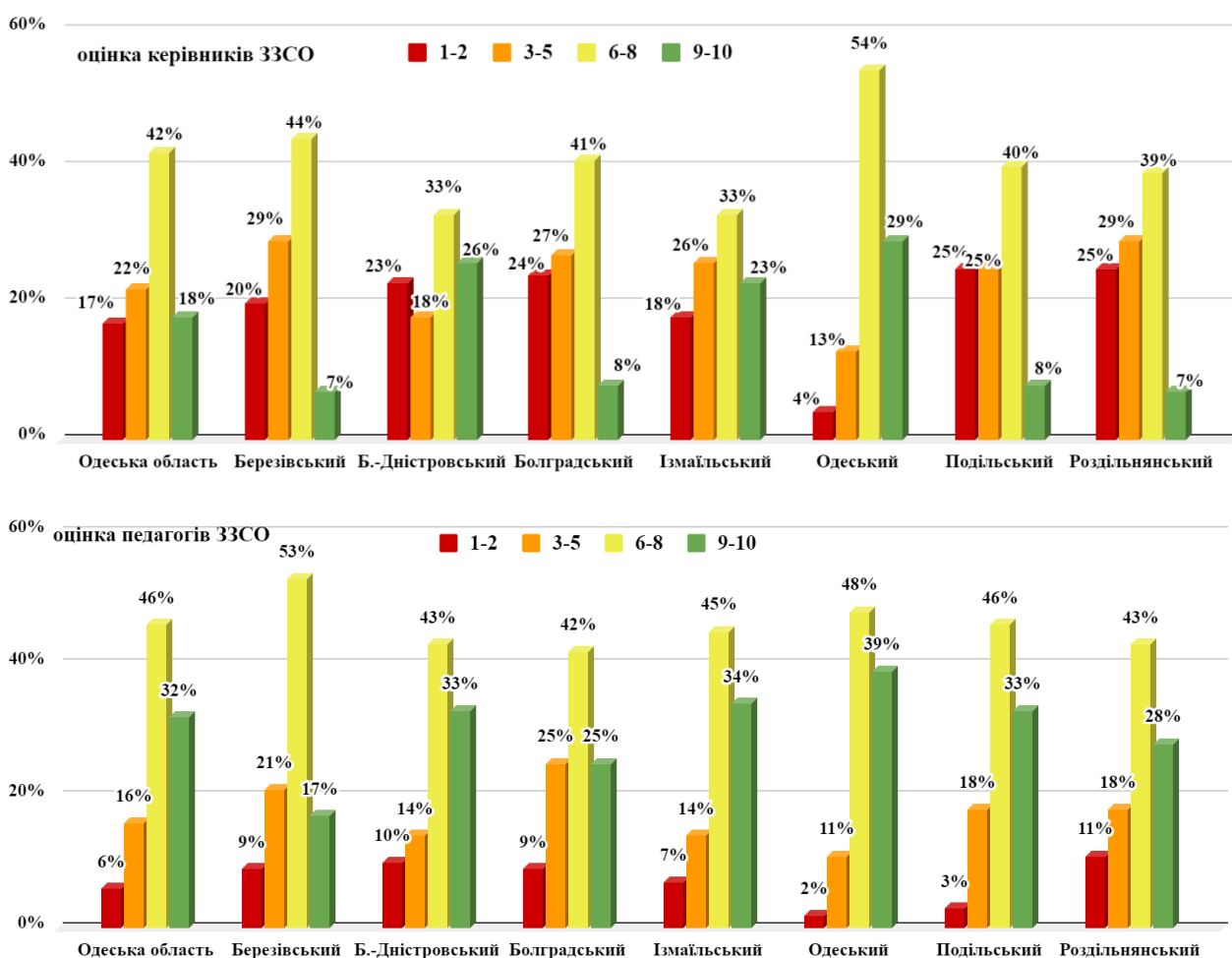

Рис. 44. Оцінка керівниками та педагогами спроможності ЗЗСО забезпечити здобуття профільної середньої освіти з урахуванням вимог законодавства (за шкалою від 1 до 10)(% респондентів)
Джерело: результати анкетування

Аналіз даних звітності з питань освіти (форма ЗНЗ-1) показав, що умови щодо функціонування 2-х класів та запровадження 3-х профілів навчання на паралелі старшої школи ЗЗСО у 2023/2024 навчальному році задовольнялися лише в 12 % із загальної кількості ЗЗСО ТГ області, що забезпечували здобуття профільної середньої освіти. Ще в 7 % з цих ЗЗСО є потенційна можливість такі умови задовольнити: кількість класів на паралелі в них більша 2-х, однак запроваджених профілів менше 3-х (рис. 45).

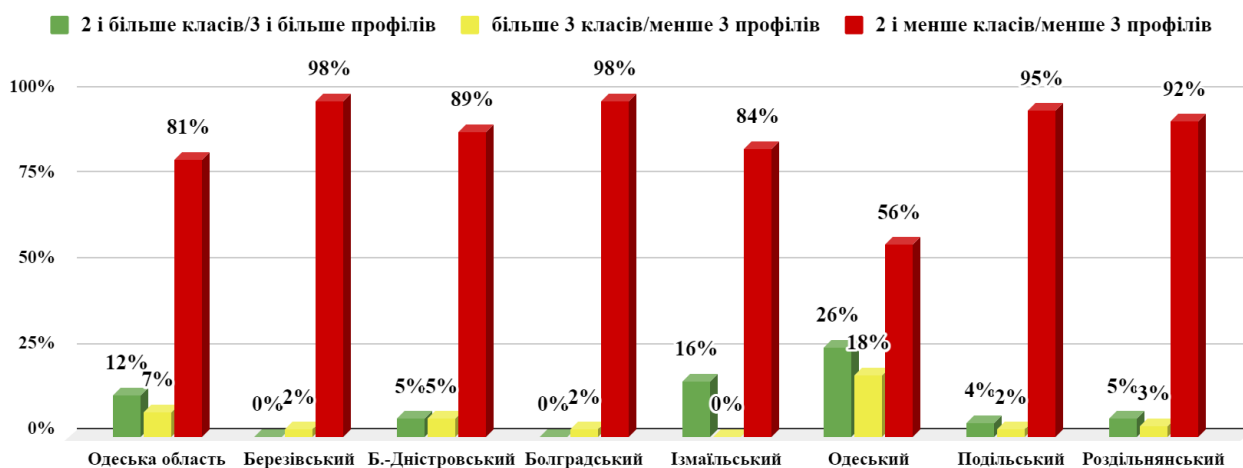

Рис. 45. Відсоток ЗЗСО ТГ районів області, у яких у 2023/2024 навчальному році на паралелі 10-х класів функціонували класи/профілі
Джерело: звітність з питань освіти

Лише 15 з 91 ТГ (16 %) мають ЗЗСО, в яких у 2023/2024 навчальному році на паралелі 10-х класів функціонувало 2 і більше класів та було запроваджено 3 і більше профілів навчання. В ЗЗСО ще 9 ТГ (10 %) є потенційна можливість такі умови задовольнити. Найскладніша ситуація з цього питання в Березівському та Болградському районах: у жодній з ТГ цих районів на сьогодні немає ЗЗСО, які б задовольняли умовам щодо кількості класів та профілів навчання (рис. 46).

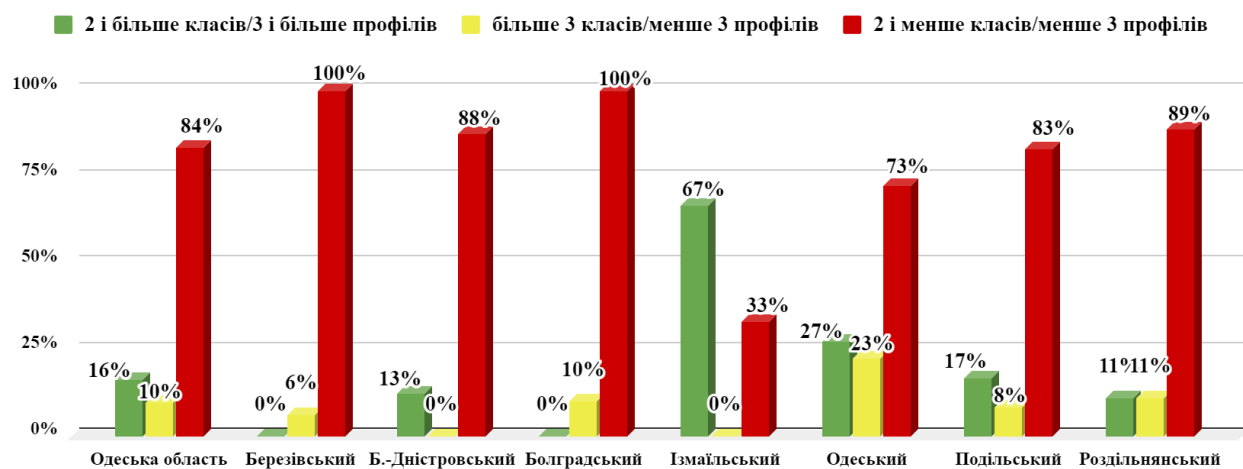

Рис. 46. Відсоток ТГ районів області, в ЗЗСО яких у 2023/2024 навчальному році на паралелі 10-х класів функціонували класи/профілі
Джерело: звітність з питань освіти

Слід зазначити, що у 2023/2024 навчальному році на паралелі 10-х класів функціонувало по 1 класу в 239 ЗЗСО ТГ області (53 %), ще в 17 ЗЗСО (4 %) такі класи взагалі не було відкрито. У 30 з 91 ТГ області (33 %) в усіх ЗЗСО функціонувало не більше 1 класу: найбільше таких ТГ у Березівському районі – у 11 з 16 ТГ (69 %).

8. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Таким чином, за результатами аналізу зібраної під час дослідження інформації можна зробити виокремити наступні проблемні питання, які потребують вирішення на рівнях області, ТГ, ЗЗСО.

У 2023/2024 навчальному році більшість ЗЗСО комунальної власності ТГ області (71 %) забезпечували здобуття профільної середньої освіти (організовували освітній процес в 10-11-х класах). При цьому майже у третині ТГ області (31 %) всі ЗЗСО забезпечували здобуття профільної середньої освіти (організовували освітній процес в 10-11-х класах).

Мережі ЗЗСО більшості ТГ (58 %) складаються з 4-9 ЗЗСО, а до мереж чверті ТГ (25 %) входять 1-3 ЗЗСО.

Щільність учнів / учениць ЗЗСО (їхня кількість на 1 км²) в Одеській області становить 16,7, водночас у більшості ТГ (64 %) цей показник значно менший: не перевищує 5 учнів на 1 км².

Середня наповнюваність 10-11-х класів ЗЗСО комунальної власності ТГ у 2023/2024 навчальному році в цілому по області складає 19,9. Водночас у 6 з 7 районів області (крім Одеського району) цей показник менший від середнього по області. У жодній ТГ 2 районів цей показник не досягає середнього по області, у третині ТГ області (32 %) середня наповнюваність 10-11-х класів не перевищує 15 учнів.

Кількість учнів / учениць 9-х класів ЗЗСО у 2023/2024 навчальному році загалом по області незначно менша порівняно з кількістю випускників / випускниць 9-х класів ЗЗСО минулого навчального року (на 2 %). Водночас можлива позитивна динаміка очікуваного контингенту учнів / учениць 10-х класів ЗЗСО у 2024/2025 навчальному році лише в 33 ТГ (36 %) 6 районів області (крім Ізмаїльського району).

У ТГ області вживаються заходи щодо планування розвитку профільного навчання в ЗЗСО.

Стратегії розвитку ТГ та їх проекти наявні у 80 ТГ області (88 %), більшість з них містять бачення розвитку мережі ЗЗСО для забезпечення здобуття профільної середньої освіти, водночас у менше половини з них наявний аналіз ринку праці або потреб громади / регіону у певних фахівцях, ще в меншій кількості наявні перспективи взаємодії з центрами зайнятості населення, роботодавцями з питань працевлаштування випускників ЗЗСО, із ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О з питань подальшого навчання випускників ЗЗСО. Є й певні проблеми з інформуванням громадськості про реалізацію / розробку документів стратегічного планування розвитку ТГ. Половина опитаних учнів / учениць та їхніх батьків, значна частина опитаних педагогів та керівників ЗЗСО не володіють інформацією про наявність / відсутність у ТГ таких документів.

Майже в усіх ТГ області для забезпечення розвитку освіти реалізуються відповідні стратегії, програми та плани заходів. Водночас питання оптимізації мережі ЗЗСО на стадії обговорення у третині ТГ, ще у 10 ТГ (11 %) відкладене до наступного навчального року.

Планування необхідного фінансування розвитку матеріально-технічної бази та підготовки педагогів для впровадження профільного навчання в ЗЗСО здійснюється в переважній більшості ТГ області, однак таке фінансування передбачене меншою мірою документами стратегічного планування, відповідними цільовими програмами, більшою мірою – має поточний характер (передбачено бюджетами ТГ на поточний рік, виділяється за клопотаннями керівників ЗЗСО).

В окремих ТГ області існують проблеми із забезпеченням професійного розвитку та матеріальної підтримки педагогів. Не в усіх ТГ області здійснюється фінансування: підвищення кваліфікації педагогів, освітянських заходів в громаді та участі педагогів в таких заходах поза громадою, надбавок, премій тощо.

Майже в усіх ТГ області надається матеріальна підтримка здобувачам освіти, зокрема тим, які обирають профіль відповідно до потреб ринку праці громади чи досягли особливих результатів у навчанні та реалізації власних обдарувань. Однак в 17 ТГ (19 %) області така підтримка обмежується лише підвезенням до місця навчання і в зворотному напрямку, стипендії для тих учнів / учениць, які обрали профіль відповідно до потреб громади, започатковані лише в 11 ТГ області (12 %).

Не в усіх ТГ області налагоджена співпраця з громадськістю, іншими суб'єктами освітньої діяльності щодо впровадження профільного навчання. Лише в третині ТГ області та половині ЗЗСО уклалися відповідні меморандуми про співпрацю (угоди, договори, усні домовленості) більшою мірою з центрами зайнятості, меншою – із ЗВО, ЗФО, ЗП(П)О, громадськими організаціями.

У 2023/2024 навчальному році варіативна складова навчальних планів освітніх програм ЗЗСО фінансувалася у повному обсязі лише в 38 ТГ області (42 %), у кожній п'ятій ТГ (20 %) – не фінансувалася зовсім через відсутність фінансової спроможності.

Лише 15 ТГ (16 %) мають ЗЗСО, в яких у 2023/2024 навчальному році на паралелі 10-х класів функціонувало 2 і більше класів та було запроваджено 3 і більше профілів навчання. У ЗЗСО ще 9 ТГ (10 %) є потенційна можливість такі умови задовольнити. Умови щодо функціонування 2-х класів та запровадження 3-х профілів навчання на паралелі старшої школи ЗЗСО у 2023/2024 навчальному році задовольнялися лише в 12 % із загальної кількості ЗЗСО ТГ області, що забезпечували здобуття профільної середньої освіти, ще в 7 % з цих ЗЗСО є потенційна можливість такі умови задовольнити.

В окремих ТГ області є певні проблеми з виконанням повноважень щодо затвердження стратегій розвитку ЗЗСО. Лише в 33 ТГ області (36 %) всі ЗЗСО, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти, мають затвержені стратегії розвитку. Натомість в 32 ТГ (35 %) жоден із таких ЗЗСО не має затвердженої стратегії розвитку. До процесу розробки та обговорення стратегій розвитку ЗЗСО залучаються більшою мірою педагоги, меншою – учні / учениці ЗЗСО та їхні батьки.

Не в усіх затверджених стратегіях розвитку ЗЗСО ТГ області, що забезпечували здобуття профільної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році, наявні бачення статусу цих ЗЗСО на 1 вересня 2027 року, бачення розвитку певних профілів навчання, пов'язаних з потребами громади у фахівцях, аналіз матеріально-технічної бази та кадрового складу, передбачено кошти на розвиток матеріально-технічної бази старшої профільної школи, підвищення кваліфікації педагогів.

У більшості ТГ області відсутній системний підхід до впровадження профільного навчання в старшій школі ЗЗСО, профілі навчання формуються більшою мірою з урахуванням обов'язкових предметів ЗНО (НМТ), меншою – актуальності майбутніх професій на ринку праці.

У більшості ТГ області аналіз відповідності визначених ЗЗСО профілів навчання в старшій школі потребам ринку праці громади чи регіону не проводився.

Про проведення оцінки стану матеріально-технічної бази для реалізації обраних профілів навчання в очолюваних ЗЗСО зазначили лише трохи більше половини опитаних керівників ЗЗСО, лише у половині ТГ області наявна інформація про результати оцінки стану матеріально-технічної бази ЗЗСО для реалізації обраних профілів навчання.

Про наявність у стратегіях розвитку очолюваних ними ЗЗСО бачення розвитку певних профілів, що відповідають потребам громади у фахівцях, зазначили в анкетах лише третина опитаних керівників.

До ТОП-3 чинників, які найбільше впливають на вибір профілів навчання у ЗЗСО, найбільше керівників ЗЗСО відносять кадровий потенціал, бажання учнівства та їхніх батьків, матеріально-технічну базу.

ЗЗСО ТГ області в основному забезпечені відповідними педагогічними кадрами для реалізації профільного навчання в старшій школі. Водночас майже всі опитані педагоги ЗЗСО області в анкетах вказали, що потребують допомоги для реалізації профільного навчання.

Рівень забезпеченості ЗЗСО ТГ області комп'ютерною технікою вищий, ніж інтерактивним та лабораторним обладнанням. Водночас термін придбання більшості наявних в ЗЗСО персональних комп'ютерів понад 5 років, кожен четвертий або не працює, або використовується в управлінській діяльності. Швидкість підключення до інтернету від 100 Мбіт/с забезпечується лише в 35 % ЗЗСО.

На успішну реалізацію старшої профільної школи в ЗЗСО певним чином впливає мікроклімат його освітнього середовища. Для опитаних педагогів та учнів/учениць ЗЗСО комфортний мікроклімат освітнього середовища це, більшою мірою, безпечність, психологічний комфорт, та позитивна комунікація, меншою – фізичний комфорт та відчуття потрібності, значущості. Лише половина опитаних педагогів та третина опитаних учнів / учениць оцінили комфортність мікроклімату освітнього середовища ЗЗСО, в якому працюють / навчаються, найвищими балами. Мікроклімат освітнього середовища ЗЗСО на сьогодні є більш комфортним для педагогів, ніж для учнів / учениць.

Думки опитаних керівників та педагогів ЗЗСО щодо діяльності педагогів, яка може свідчити про їхню професійну активність, у цілому співпадають. Більшою мірою – це системне підвищення кваліфікації, участь в освітянських заходах, підготовка учнів / учениць до участі в олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо, активність на засіданнях педагогічної ради, меншою – створення власних освітніх ресурсів (ведення освітніх блогу, каналу, сторінок в соціальних мережах тощо) та розробка авторських навчальних програм, посібників, підручників. Останні види діяльності недооцінені саме педагогами.

У ЗЗСО ТГ області налагоджена робота з інформування учнів / учениць та їхніх батьків про профілі навчання, що впроваджуватимуться в старшій школі. Переважна більшість опитаних учнів / учениць ЗЗСО мали можливість обрати профіль навчання в старшій школі.

Більшість опитаних учнів / учениць при виборі профілю навчання враховували самооцінювання власних здібностей та можливостей, лише окремі – результати профорієнтаційного тестування. Педагогічна діяльність педагогічних працівників у ЗЗСО неповною мірою сприяє формуванню навичок самооцінювання в учнів / учениць.

На вибір профілю навчання в старшій школі більшості учнів / учениць ЗЗСО найбільше вплинула інформація про обов'язкові предмети ЗНО (НМТ). Як джерело інформації про майбутню професію (її актуальність, рівень оплати праці тощо) найбільшою популярністю серед учнів / учениць ЗЗСО та їхніх батьків користуються соціальні мережі та інтернет.

Вплив попиту / зацікавленості ТГ у певних професіях на вибір здобувачами освіти профілю навчання в старшій школі ЗЗСО незначний. Також незначний вплив на вибір здобувачами освіти профілю навчання в старшій школі ЗЗСО друзів, родинних професійних традицій (династій), родичів, однолітків. Більше половини опитаних батьків учнів / учениць ЗЗСО зазначили в анкетах, що з майбутньою професією їхні діти ще не визначилися.

Недостатньо приділяється уваги в ТГ області інформуванню мешканців про форми підтримки здобувачів освіти у разі вибору профілю навчання в старшій школі ЗЗСО, що відповідатиме потребам ринку праці ТГ / регіону, є потреба в підвищенні активності щодо проведення профорієнтаційної роботи з учнями/ученицями ЗЗСО.

Впродовж останніх 2-х років найбільш затребуваними в Одеській області є робітничі професії, які потребують знань предметів освітніх галузей: «Технології», «Математична», «Природознавство». Однак на профільному рівні вивчали предмети цих освітніх галузей у 2023/2024 навчальному році 6 %, 13 % та 5 % учнів / учениць 10-11-х класів ЗЗСО ТГ області відповідно. А найбільше учнів / учениць вивчали на профільному рівні предмети освітніх галузей «Мови та літератури», «Суспільствознавство» (19 %), які є обов'язковими для ЗНО (НМТ).

9. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Одеській обласній державній (військовій) адміністрації:

- при розробці та затвердженні плану формування мережі закладів освіти Одеської області, що забезпечуватимуть здобуття повної загальної середньої освіти в з 1 вересня 2027 року, врахувати результати дослідження;
- розглянути питання щодо обговорення результатів дослідження на нараді за участі керівників районних державних (військових) адміністрацій, міських, селищних, сільських голів області;
- сприяти налагодженню співпраці між ТГ з питань формування оптимальної мережі ЗЗСО для успішної реалізації профільної старшої школи;
- передбачити інформування ТГ районів області про потребу регіону у фахівцях на коротко- та середньостроковий період відповідно до визначених напрямків розвитку області.

Органам місцевого самоврядування територіальних громад області, їхнім структурним підрозділам з питань освіти забезпечити:

- розробку та затвердження (актуалізацію) стратегій розвитку ТГ з урахуванням аналізу соціально-економічної ситуації, ринку праці або потреб громади/регіону у певних фахівцях, наявних ресурсів тощо, із залученням широкого кола зацікавлених осіб (мешканців ТГ, представників бізнесу, громадськості тощо), передбачивши в них перспективи взаємодії з міжсекторальними структурами з питань впровадження профільного навчання та профорієнтації учнів/учениць ЗЗСО;
- інформування мешканців ТГ про реалізацію стратегій розвитку ТГ;
- оптимізацію мережі ЗЗСО з урахуванням вимог законодавства, наявного контингенту учнів / учениць, матеріально-технічного та кадрового забезпечення;
- сприяння проведенню оцінки матеріально-технічної бази ЗЗСО щодо впровадження визначених профілів навчання;
- планування фінансування розвитку матеріально-технічної бази, підготовки педагогів та підтримки здобувачів освіти для впровадження профільного навчання в ЗЗСО в стратегічних документах ТГ (на певний період);
- налагодження ефективної співпраці з роботодавцями, громадськістю, центрами зайнятості населення, ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О з питань впровадження профільного навчання, професійної орієнтації та працевлаштування здобувачів освіти ЗЗСО;
- фінансування у повному обсязі варіативної складової навчальних планів освітніх програм ЗЗСО;
- сприяння розробці та затвердженню стратегій розвитку всіх ЗЗСО ТГ з обов'язковим аналізом матеріально-технічної бази та кадрового складу, баченням статусу ЗЗСО на 1 вересня 2027 року, баченням розвитку певних профілів навчання, пов'язаних з потребами громади (регіону) у фахівцях або з

перспективними напрямками розвитку ТГ, визначенням обсягу фінансування передбачених ними заходів.

Керівникам закладів загальної середньої освіти області забезпечити:

– розробку (актуалізацію) із залученням широкого кола зацікавлених осіб та подання засновнику на затвердження стратегії розвитку ЗЗСО з обов'язковим аналізом матеріально-технічної бази та кадрового складу, баченням статусу ЗЗСО на 1 вересня 2027 року, баченням розвитку певних профілів навчання, пов'язаних з потребами громади (регіону) у фахівців або з перспективними напрямками розвитку ТГ, визначенням обсягу фінансування передбачених ними заходів;

– включення до навчальних планів ЗЗСО всіх годин варіативної складової, передбачених навчальними планами обраних типових (чи інших) освітніх програм;

– проведення оцінки стану матеріально-технічної бази для реалізації обраних профілів навчання в ЗЗСО та опитування педагогів ЗЗСО щодо допомоги, якої вони потребують для реалізації профільного навчання в старшій школі, подання обґрунтованих пропозицій засновнику з цих питань (включення відповідних заходів до стратегії розвитку ЗЗСО);

– моральне і матеріальне стимулювання педагогів ЗЗСО, які є авторами (співавторами) авторських навчальних програм, посібників, підручників тощо, розробниками власних освітніх ресурсів (освітніх блогу, каналу, сторінок у соціальних мережах тощо);

– проведення психологічною службою ЗЗСО вивчення рівня задоволеності учасників освітнього процесу комфортністю мікроклімату освітнього середовища ЗЗСО, проведення відповідної роботи за його результатами;

– роз'яснювальну роботу серед учнів/учениць ЗЗСО та їхніх батьків щодо важливості профорієнтаційного тестування для вибору майбутньої професії (профілю навчання у старшій школі), проведення такого тестування у ЗЗСО;

– проведення в ЗЗСО циклу семінарів, майстер-класів з метою популяризації серед педагогів використання методів та прийомів для розвитку навичок самооцінювання та взаємооцінювання в учнів / учениць;

– налагодження ефективної співпраці з роботодавцями, громадськістю, центрами зайнятості населення, ЗВО, ЗФПО, ЗП(ПТ)О з питань впровадження профільного навчання, професійної орієнтації та працевлаштування здобувачів освіти ЗЗСО.